

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра «Економіка, менеджмент та комерційна діяльність»

Допущена до захисту:

Завідувач кафедри економіки,
менеджменту та комерційної діяльності

_____ Тетяна РЯБОВОЛИК
„__” _____ 2025 р.

(протокол засідання кафедри ЕМ та КД
№__ від „__” _____ 2025 р.)

Кваліфікаційна робота за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

на тему: «Напрямки покращення фінансового стану підприємства в сучасних
умовах»

Виконав(ла): здобувач вищої освіти

IV курсу, групи МЕ-21

спеціальності 073 «Менеджмент»

(назва ОПП)

Лапа Богдан Вікторович

(прізвище, ініціали, підпис)

Керівник д.е.н., професор, Музиченко А.С.

(наук.ст., вч.звання, прізвище, ініціали, підпис)

Рецензент д.е.н., професор, Сибірцев В.В.

(прізвище, ініціали, посада)

м. Кропивницький – 2025 рік

ЗМІСТ	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Суть і роль аналізу фінансового стану підприємства як ключового аспекту економічних досліджень	6
1.2. Методологічні засади визначення й аналізу фінансових показників діяльності підприємства	17
1.3. Фактори, що визначають на фінансове становище підприємства в умовах нестабільного середовища та військового конфлікту	21
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО СТАНУ ПРАТ «КІРОВОГРАДОБЛЕНЕРГО»	25
2.1. Загальна характеристика діяльності досліджуваного підприємства	25
2.2. Вивчення стану активів підприємства та походження їх фінансування	31
2.3. Аналіз фінансового стану ПрАТ «Кіровоградобленерго»	42
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ДОСЛІДЖУВАНОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	50
3.1. Стратегії покращення організації фінансових процесів на підприємстві	50
3.2. Оцінка ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства	60
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ	67

ВСТУП

Сучасна економічна ситуація в Україні формується під впливом складних і нестабільних умов, зумовлених триваючим військовим конфліктом, дестабілізацією фінансових ринків, порушенням логістичних ланцюгів, високим рівнем інфляції та енергетичною кризою. У таких умовах підприємства, особливо ті, що належать до об'єктів критичної інфраструктури, відіграють особливо важливу роль у забезпеченні життєдіяльності держави та її громадян. Одним із таких стратегічно важливих підприємств є Приватне акціонерне товариство «Кіровоградобленерго», яке забезпечує безперебійну подачу електроенергії в Кіровоградській області.

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю забезпечення стабільності функціонування підприємств критичної інфраструктури в умовах воєнного стану. Ефективне управління фінансовими ресурсами таких підприємств є не лише запорукою їхнього виживання, але й гарантією енергетичної безпеки держави. Військові дії посилюють фінансове навантаження, знижують платоспроможність споживачів, ускладнюють доступ до інвестиційних ресурсів, що, у свою чергу, потребує впровадження нових підходів до оцінки фінансового стану та розробки ефективних заходів його покращення.

Зазначене вище підтверджує актуальність обраної теми дослідження, що знаходить відображення і в значній кількості наукових праць, присвячених проблемам фінансової стійкості підприємств. Теоретичні та прикладні аспекти фінансового менеджменту висвітлювались у працях таких вітчизняних дослідників, як В. Герасимчук, В. Забродський, Н. Кизим, О. Олексюк, В. Савчук, З. Соколовська, О. Стоянов, Н. Чумаченко, Г. Швиданенко, А. Шеремет та багатьох інших.

У свою чергу, фінансова стійкість розглядається також і в контексті забезпечення економічної безпеки підприємства. Цей напрям знайшов своє

відображення у працях таких зарубіжних і вітчизняних учених, як Е. Альтман, І. Ансофф, К. Беєрман, У. Бівер, С. Бір, І. Бланк, Т. Петерс, В. Пономаренко, Т. Таффлер та ін.

Водночас, тема залишається настільки широкою та багатогранною, що кожне нове дослідження відкриває додаткові аспекти її вивчення. Особливої уваги потребує практичний бік проблеми, який часто залишається недостатньо опрацьованим і здебільшого розглядається на оглядовому або загальнотеоретичному рівні. Це підкреслює необхідність більш глибокого прикладного аналізу фінансової стійкості підприємств, з урахуванням сучасних викликів, зокрема воєнного часу.

Метою даної роботи є обґрунтування напрямків покращення фінансового стану підприємства в умовах воєнного часу на прикладі ПрАТ «Кіровоградобленерго».

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішуються такі завдання:

- охарактеризувати теоретичні основи аналізу фінансового стану підприємства;
- проаналізувати сучасний фінансовий стан ПрАТ «Кіровоградобленерго»;
- виявити основні чинники, що впливають на фінансову стабільність підприємства в умовах війни;
- запропонувати практичні заходи щодо покращення фінансового стану підприємства;
- оцінити можливі результати впровадження запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність ПрАТ «Кіровоградобленерго» як підприємства критичної інфраструктури.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні аспекти управління фінансовим станом підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Наукова новизна роботи полягає у визначенні специфічних підходів до аналізу та покращення фінансового стану підприємства, яке функціонує в

умовах воєнного стану. Особлива увага приділяється адаптації фінансової стратегії до загроз і викликів, пов'язаних з поточною безпековою ситуацією в Україні.

Практична цінність випускної кваліфікаційної роботи полягає у тому, що розроблені рекомендації можуть бути використані керівництвом ПрАТ «Кіровоградобленерго» для підвищення фінансової стабільності підприємства, а також можуть слугувати прикладом для інших енергетичних компаній, що працюють в умовах війни.

Результати дослідження оприлюднені на XI Обласній науково-практичній конференції учнів та здобувачів вищої освіти «Сучасний стан економіки України: проблеми та перспективи розвитку» Центральноукраїнського національного технічного університету, м. Кропивницький (17-19 квітня 2025 року, доповідь «Фінансова стійкість підприємства в умовах війни: сучасні виклики та інструменти забезпечення»).

Таким чином, тема дослідження є своєчасною, соціально значущою та відповідає нагальним потребам економіки України в період військових викликів.

Для написання випускної кваліфікаційної роботи було використано різноманітні інформаційні джерела, зокрема: навчальна література з менеджменту, фінансового управління та економіки підприємства; наукові публікації та статті молодих дослідників, присвячені питанням ефективного управління фінансами; а також офіційна статистична звітність підприємства, зокрема Форма № 1 «Баланс» і Форма № 2 «Звіт про фінансові результати» за 2022–2024 роки.

Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел. Загальний її обсяг становить 75 сторінок друкованого тексту, в тому числі основний текст – 68 сторінок. Ілюстративний матеріал до випускної кваліфікаційної роботи містить 14 таблиць, 19 рисунків та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Суть і роль аналізу фінансового стану підприємства як ключового аспекту економічних досліджень

Аналіз фінансового стану підприємства є основним інструментом, який дозволяє оцінити його стабільність, здатність до своєчасного виконання фінансових зобов'язань, рівень ліквідності та ефективність господарської діяльності. В умовах сучасної економічної нестабільності, посиленої конкуренції та швидких змін у зовнішньому середовищі, фінансовий аналіз стає незамінним інструментом для прийняття як стратегічних, так і тактичних управлінських рішень. Без регулярного і системного аналізу фінансового стану підприємства неможливе ефективне управління його фінансами. Такий аналіз дає змогу виявити сильні та слабкі сторони діяльності підприємства, оцінити потенційні ризики, знайти резерви та розробити рекомендації для забезпечення сталого розвитку компанії.

У цьому контексті проведемо дослідження поняття та сутності аналізу фінансового стану підприємства як об'єкта економічного вивчення, а також визначимо його важливість для успішного функціонування бізнесу.

Актуальність аналізу фінансового стану підприємств обумовлена необхідністю адаптації до умов глобальної конкуренції, економічної нестабільності та обмежених ресурсів. Для власників, інвесторів, кредиторів та керівників підприємств фінансовий аналіз є основним інструментом для оцінки ефективності діяльності, розробки стратегії та прийняття управлінських рішень. Фінансовий аналіз має особливу значущість для підприємств, які прагнуть залучити інвестиції, оптимізувати витрати,

підвищити свою фінансову стабільність та забезпечити конкурентоспроможність. Таким чином, він стає важливим напрямком економічних досліджень, оскільки результати аналізу сприяють розробці ефективної політики фінансового управління. Для глибшого розуміння поняття аналізу фінансового стану підприємства необхідно дослідити таку складову, як «фінансовий стан», сутність якого представлена в таблиці 1.1, зокрема, з описом того, як це поняття тлумачать провідні науковці у цій галузі.

Таблиця 1.1 – Сутність поняття категорії «фінансовий стан»

Автор	Зміст поняття	Коментар
А.М. Поддєрьогін [26]	Комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.	Залежність фінансового стану від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Наявність ресурсів, які можуть бути використані підприємством, однак випускається з уваги якісний бік: доцільність та ефективність їх використання.
О. С. Філімоненков, Д. І. Дема [25]	Здатність підприємства своєчасно погашати свої боргові зобов'язання	Фінансовий стан визначено як добрий чи поганий
Г.В. Савицька [23]	Спроможність фінансувати свою діяльність, тобто характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, фінансовими взаємовідносинами з іншими фізичними та юридичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю	Якісна сторона використання ресурсів та участь у взаємовідносинах не вказується
Г. В. Карпенко [14]	Реальна та потенційна можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатність ефективно здійснювати її в майбутньому.	Період часу, за який характеризується діяльність підприємства
Л.О. Коваленко [17]	Характеристика його фінансової конкурентоспроможності, ефективність використання фінансових ресурсів і капіталу, виконання зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання	Враховані більшість рис підприємства, за якими можна зробити ґрунтовні висновки, як господарюючого суб'єкта ринку
А.Г. Семенов, О.О. Єропутова, Т.В. Перекрест, А.В. Лисенко [27]	Система показників, що відображають стан капіталу в процесі його кругообігу та здатність суб'єкта господарювання фінансувати свою діяльність на фіксований момент часу.	Сукупність (система) показників

Джерело: складено автором за матеріалами [14; 17; 23; 25; 26; 27]

Згідно з аналізом наукової літератури та дослідженням сутності й основних складових аналізу фінансового стану підприємства, можна стверджувати, що «аналіз фінансового стану підприємства» є систематизованим вивченням фінансових показників, що дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів, рівень фінансової стабільності,

платоспроможності та ліквідності. Об'єктом дослідження є фінансова звітність підприємства, включаючи баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів та інші фінансові документи.

На рисунку 1.1. представлені можливості, які відкриває оцінка фінансового стану підприємства.

Рисунок 1.1 – Можливості від проведеної оцінки фінансового стану підприємства

Джерело: складено автором

На рисунку 1.2 представлено ключові завдання аналізу фінансового стану підприємства.

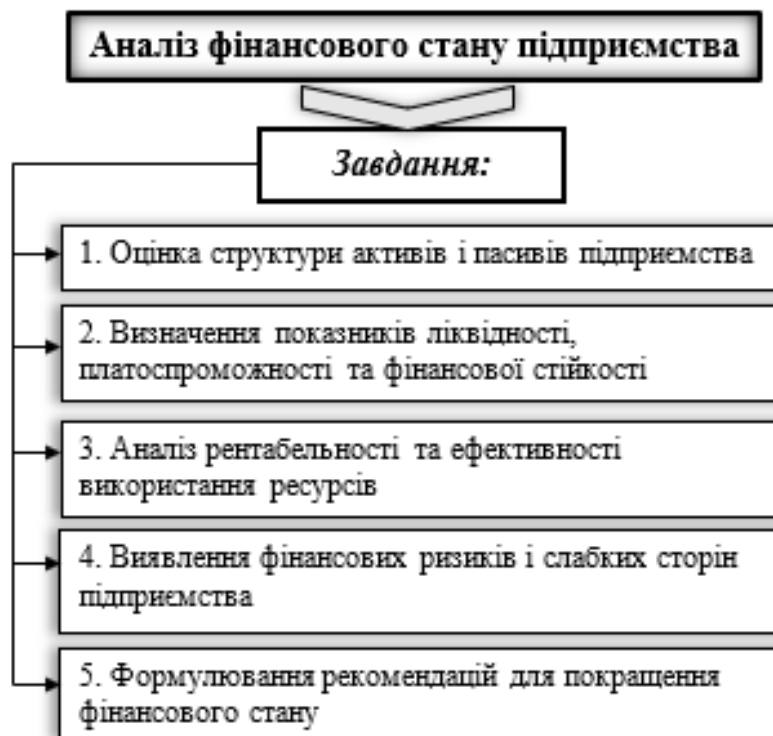

Рисунок 1.2 – Основні завдання аналізу фінансового стану підприємства

Джерело: складено автором на основі загальноприйнятих норм

На рисунку 1.3 наведено основні види фінансового аналізу які можуть використовуватись на підприємствах в залежності від вимог та необхідності.

Рисунок 1.3 – Основні види фінансового аналізу підприємства

Джерело: складено автором

Горизонтальний аналіз є одним із базових методів фінансового аналізу, що ґрунтується на вивченні динаміки фінансових показників підприємства у

часі. Основною метою цього виду аналізу є виявлення тенденцій змін окремих статей фінансової звітності, що дозволяє оцінити напрям і швидкість змін економічних параметрів господарської діяльності.

Суть горизонтального аналізу полягає у порівнянні фінансових показників за кілька звітних періодів, з розрахунком абсолютних і відносних відхилень. Як правило, аналіз здійснюється за допомогою таких форм звітності, як баланс (форма №1) та звіт про фінансові результати (форма №2), хоча можливе використання й інших форм, залежно від цілей дослідження. На рисунку 1.4 наведено переваги та недоліки горизонтального аналізу.

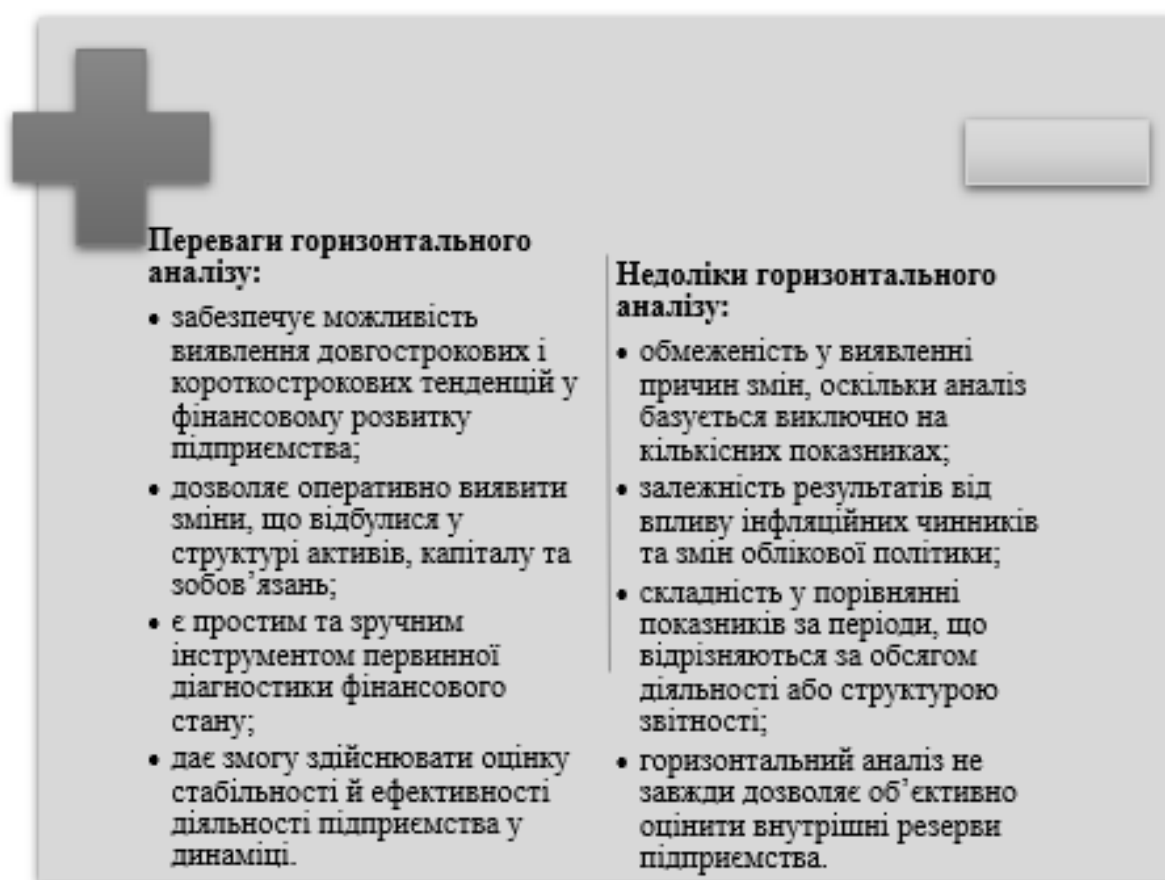

Рисунок 1.4 – Переваги та недоліки горизонтального аналізу як виду фінансового аналізу підприємства

Джерело: складено автором

Таким чином, горизонтальний аналіз є важливим інструментом у системі фінансового аналізу, який забезпечує узагальнене бачення динаміки розвитку підприємства, однак для комплексної оцінки його фінансового

стану доцільно поєднувати цей метод з іншими видами аналізу – вертикальним, коефіцієнтним та факторним.

Вертикальний аналіз є одним із ключових методів фінансового аналізу, який полягає у структурному дослідженні фінансової звітності шляхом визначення питомої ваги окремих статей у загальному підсумку відповідного розділу звіту. Цей вид аналізу дозволяє виявити структуру активів, капіталу, доходів і витрат підприємства за один звітний період, що сприяє оцінці ефективності розподілу ресурсів.

У процесі вертикального аналізу абсолютні показники трансформуються у відносні величини (відсотки), що забезпечує можливість порівняння показників різного масштабу, а також спрощує аналіз структурних змін. Найчастіше застосовується до форми № 1 "Баланс" і форми № 2 "Звіт про фінансові результати". На рисунку 1.5 розглянемо переваги та недоліки вертикального аналізу.

Переваги вертикального аналізу:

- забезпечує наочне уявлення про структуру фінансових показників підприємства;
- дозволяє визначити основні напрямки використання коштів та джерела їх формування;
- є корисним для порівняння фінансових показників між підприємствами різного розміру або в межах одного підприємства за різні періоди;
- сприяє виявленню неефективних статей витрат або непродуктивного використання активів.

Недоліки вертикального аналізу:

- не враховує динаміки змін, оскільки розглядає лише один звітний період;
- має обмежену аналітичну цінність без поєднання з горизонтальним або коефіцієнтним аналізом;
- структура звітності може змінюватися під впливом зовнішніх чинників, що ускладнює порівнянність;
- не дозволяє оцінити причинно-наслідкові зв'язки між показниками.

Рисунок 1.5 – Переваги та недоліки вертикального аналізу як виду фінансового аналізу підприємства

Джерело: складено автором

Отже, вертикальний аналіз є ефективним інструментом для дослідження внутрішньої структури фінансової звітності підприємства. Його

результати дозволяють виявити пропорції у використанні ресурсів та фінансових результатах, однак для всебічної оцінки фінансового стану доцільним є його застосування у поєднанні з іншими методами фінансового аналізу.

Порівняльний аналіз є важливим елементом системи фінансово-економічного аналізу підприємства, що ґрунтується на зіставленні окремих фінансових показників у часі, між різними суб'єктами господарювання або відносно встановлених нормативів. Основною метою порівняльного аналізу є виявлення відхилень, їх масштабів і тенденцій, а також вивчення факторів, що впливають на зміни у фінансово-господарській діяльності.

Зміст порівняльного аналізу полягає у співставленні фактичних даних з плановими, прогнозними, середньогалузевими, нормативними чи даними інших підприємств. Такий підхід дозволяє оцінити конкурентоспроможність підприємства, виявити слабкі місця у фінансовому менеджменті, а також сформулювати обґрунтовані управлінські рішення. Розглянемо переваги та недоліки даного аналізу.

Переваги порівняльного аналізу:

- забезпечує можливість комплексного оцінювання результатів діяльності підприємства;
- дозволяє виявити резерви підвищення ефективності шляхом зіставлення з кращими показниками;
- сприяє об'єктивному контролю за виконанням планових і нормативних завдань;
- формує основу для розробки стратегії на основі бенчмаркінгу.

Недоліки порівняльного аналізу:

- складність у підборі коректних та однорідних об'єктів для порівняння, особливо в умовах різних облікових політик;
- залежність результатів від точності вихідної інформації;
- ризик помилкових висновків у разі недотримання єдності методологічних підходів;

- не завжди враховує специфіку діяльності підприємства та вплив зовнішніх факторів.

Таким чином, порівняльний аналіз виступає ефективним засобом вивчення фінансового стану підприємства в динаміці та у контексті галузевого або внутрішнього середовища. Його доцільно застосовувати як доповнення до горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу для отримання повнішої картини фінансової ситуації підприємства.

Коефіцієнтний аналіз, або аналіз відносних фінансових показників, є одним із найпоширеніших методів оцінювання фінансового стану підприємства. Його суть полягає у розрахунку та інтерпретації співвідношень між різними статтями фінансової звітності, що дозволяє виявити рівень ефективності, платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності підприємства.

Цей метод базується на системі фінансових коефіцієнтів, які об'єднуються у групи залежно від цільової спрямованості аналізу: коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, рентабельності, ділової активності, оборотності тощо. Такий підхід дає змогу отримати глибшу та деталізовану оцінку фінансового стану суб'єкта господарювання.

Переваги коефіцієнтного аналізу:

- забезпечує можливість глибокої кількісної оцінки різних аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства;
- дозволяє порівнювати показники з нормативами, середньогалузевими значеннями та даними інших підприємств;
- сприяє виявленню прихованих фінансових проблем, які не можна ідентифікувати лише за абсолютними показниками;
- зручний для автоматизації аналізу, що дозволяє оперативно оцінювати стан підприємства.

Недоліки коефіцієнтного аналізу:

- значна залежність результатів від достовірності та повноти вихідної фінансової інформації;

- відсутність універсальних нормативів для інтерпретації багатьох показників, що ускладнює порівняння;

- не враховує вплив якісних чинників (управлінських рішень, зовнішньої економічної ситуації тощо);

- може давати хибні сигнали у випадку нестабільності або різких змін в обліковій політиці.

Таким чином, коефіцієнтний аналіз є потужним інструментом фінансової діагностики підприємства, що дозволяє комплексно оцінити його фінансове становище, динаміку розвитку та виявити внутрішні резерви. Його ефективність значно підвищується при поєднанні з іншими методами фінансового аналізу, зокрема горизонтальним, вертикальним та порівняльним.

Факторний аналіз є важливим інструментом фінансового аналізу, спрямованим на виявлення та кількісне оцінювання впливу окремих факторів на зміну фінансових показників підприємства. Він дозволяє не лише фіксувати факт змін, а й визначати причини, що зумовили ці зміни, тим самим забезпечуючи глибоке розуміння процесів, які відбуваються у фінансово-господарській діяльності суб'єкта господарювання.

Сутність факторного аналізу полягає у декомпозиції узагальнюючих показників (наприклад, прибутку, рентабельності, продуктивності) на складові частини, що дозволяє оцінити ступінь впливу кожного з факторів. При цьому використовуються різні методи, зокрема: метод ланцюгових підстановок, метод абсолютних і відносних різниць, інтегральний метод тощо.

Ключові види та методи факторного аналізу наведено на рис. 1.6.

Переваги факторного аналізу:

- дозволяє ідентифікувати першопричини змін у фінансових результатах підприємства;

- сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на покращення діяльності підприємства;

- дає змогу виявити внутрішні резерви зростання ефективності;
- може бути адаптований для аналізу як фінансових, так і виробничо-економічних показників.

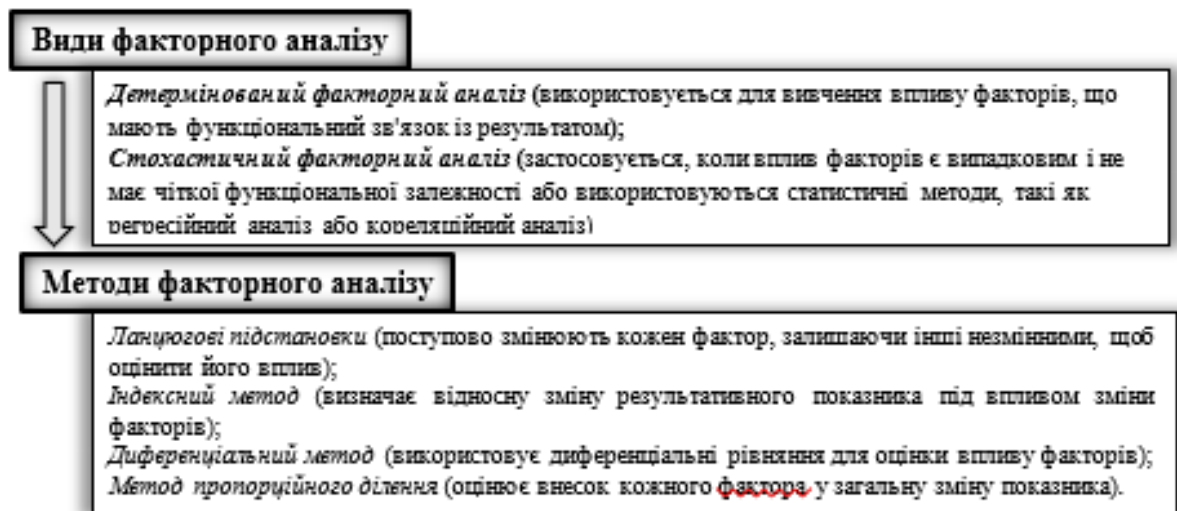

Рисунок 1.6 – Види та методи факторного аналізу

Джерело: складено автором

Недоліки факторного аналізу:

- потребує точного обліку всіх можливих факторів, що іноді є складним через їх багатоманітність та взаємозв'язок;
- залежить від якості вихідної інформації та правильності побудови аналітичної моделі;
- вимагає спеціальних знань і навичок у застосуванні математичних та статистичних методів;
- результати можуть бути спотвореними у разі суб'єктивного вибору факторів або помилок у розрахунках.

Отже, факторний аналіз є ефективним інструментом для поглибленого фінансового дослідження, що дозволяє не лише виявити відхилення у діяльності підприємства, а й визначити конкретні причини їх виникнення. Його застосування є особливо доцільним у поєднанні з іншими методами аналізу – зокрема, горизонтальним, коефіцієнтним та порівняльним – для формування комплексної аналітичної оцінки фінансового стану підприємства.

Аналіз тренду (трендовий аналіз) є різновидом динамічного фінансового аналізу, що передбачає вивчення змін фінансових показників підприємства у часі з метою виявлення стійких напрямів (трендів) їх розвитку. Основна мета даного виду аналізу полягає у виявленні загальних закономірностей, які формуються на основі історичних даних, та побудові прогнозів подальшого фінансового стану підприємства.

Сутність трендового аналізу полягає в зіставленні фактичних значень фінансових показників за декілька періодів, визначенні середніх темпів їх зростання (зниження) та побудові трендових моделей, що відображають довгострокові тенденції. Цей метод особливо цінний у процесі стратегічного планування та фінансового прогнозування.

Переваги трендового аналізу:

- дозволяє виявити довготривалі закономірності розвитку підприємства;
- формує базу для обґрунтованого прогнозування фінансових результатів;
- сприяє оцінці ефективності фінансової стратегії у динаміці;
- є корисним для виявлення прихованих тенденцій, які неочевидні в короткостроковому періоді.

Недоліки трендового аналізу:

- орієнтований переважно на минулі дані, тому його результати можуть бути менш точними в умовах різких змін економічного середовища;
- не враховує випадкові або сезонні коливання показників, що може призвести до неточних висновків;
- залежить від кількості та якості статистичної інформації, що використовується для аналізу;
- не розкриває причин змін, а лише фіксує їх напрям і характер.

Таким чином, аналіз тренду є важливою складовою фінансової діагностики підприємства, яка забезпечує аналітичне підґрунтя для стратегічного управління та планування. Його доцільно використовувати у

поєднанні з іншими методами, зокрема факторним, коефіцієнтним чи порівняльним аналізом, для досягнення комплексної та об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства.

1.2. Методологічні засади визначення й аналізу фінансових показників діяльності підприємства

Методологічні засади аналізу фінансових показників підприємства становлять комплекс теоретичних і прикладних положень, що забезпечують системне дослідження фінансово-господарської діяльності з метою виявлення її ефективності, стійкості та резервів зростання. Ці засади охоплюють сукупність принципів, методів, показників та інформаційного забезпечення, необхідних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

У процесі фінансового аналізу основну увагу приділяють оцінюванню таких ключових характеристик, як ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, рентабельність, оборотність активів, ділова активність (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Класифікація основних фінансових показників підприємства

Група показників	Назва показника	Формула розрахунку	Характеристика
Ліквідність	Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	Здатність погасити короткострокові борги
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання	Оцінка «стрімкої» платоспроможності
Платоспроможність	Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Пасиви	Частка власного капіталу у структурі пасиву
	Коефіцієнт фінансового левериджу	Залучений капітал / Власний капітал	Ступінь залежності від позикових коштів
Рентабельність	Рентабельність активів (ROA)	Чистий прибуток / Середньорічна вартість активів	Ефективність використання активів
	Рентабельність власного капіталу (ROE)	Чистий прибуток / Середньорічний власний капітал	Доходність для акціонерів
Ділова активність	Коефіцієнт оборотності активів	Виручка / Середньорічна вартість активів	Швидкість обігу активів
	Оборотність дебіторської заборгованості	Виручка / Середня дебіторська заборгованість	Ефективність управління дебіторкою

Джерело: складено автором

Особливе значення у методології фінансового аналізу має інтерпретація результатів, що дозволяє не лише зафіксувати поточний стан підприємства, але й виявити тенденції, загрози, ризики та потенціал для покращення фінансової ситуації. Таким чином, правильне визначення та аналіз фінансових показників є важливою умовою забезпечення фінансової безпеки підприємства та його стратегічної стабільності в умовах динамічного бізнес-середовища.

Визначення відповідних показників здійснюється на основі офіційної фінансової звітності підприємства — передусім форми №1 «Баланс» та форми №2 «Звіт про фінансові результати».

Методологія аналізу фінансових показників ґрунтується на таких принципах:

- достовірність – забезпечення об'єктивності аналітичних висновків на підставі перевірених даних;

- системність – комплексний підхід до дослідження всіх сторін фінансової діяльності;

- динамічність – оцінка змін фінансових показників у часовому вимірі;

- порівнюваність – зіставлення отриманих результатів із нормативними, середньогалузевими та попередніми значеннями.

На рисунку 1.7 подано ключові етапи оцінки фінансового стану підприємства.

На *першому етапі* відбувається визначення мети проведення оцінки фінансового стану підприємства, а саме чітке формулювання цілей дослідження фінансового стану (наприклад, виявлення платоспроможності, ефективності використання ресурсів, потенціалу для інвестування тощо). Ціллю є забезпечити цілеспрямованість процесу аналізу, адже від поставленої мети залежить вибір методів, глибина аналізу та інтерпретація результатів.

На цьому етапі важливо врахувати інтереси користувачів інформації – власників, інвесторів, кредиторів, менеджменту тощо.

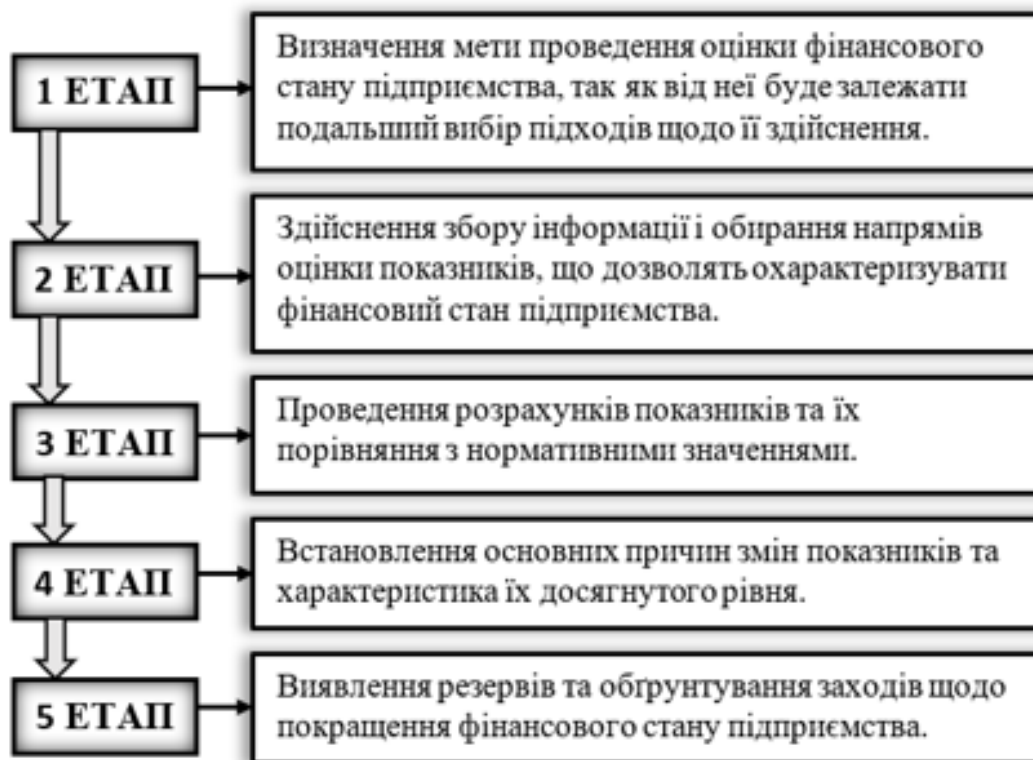

Рисунок 1.7 – Основні етапи проведення оцінки фінансового стану підприємства

Джерело: складено автором

На *другому етапі* відбувається збір інформації та обрання напрямів оцінки показників, тобто необхідно зібрати повний, достовірний та релевантний масив вхідної інформації, перш за все фінансової звітності (форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати», додаткові таблиці, пояснення). Ціллю є необхідність обрання тих напрямків аналізу (ліквідність, рентабельність, фінансова стійкість тощо), які будуть відповідати визначеним раніше завданням. Також важливо забезпечити правильність облікових даних і порівнянність інформації за періоди.

На *третьому етапі* проводиться розрахунок показників та їх порівняння з нормативними значеннями. Тобто відбувається кількісне вимірювання фінансових показників (коефіцієнтів, абсолютних і відносних величин) для подальшого аналізу. Це дасть можливість здійснити порівняльну оцінку фактичних значень із нормативними, середньогалузевими чи попередніми значеннями для виявлення тенденцій та

відхилень. Це дозволяє зробити обґрунтовані висновки щодо стану підприємства.

На *четвертому етапі* відбувається встановлення основних причин змін показників та характеристика досягнутого рівня. Тобто, виникає необхідність в переході від кількісного аналізу до якісного — з'ясувати, що саме вплинуло на зміну фінансових результатів: зовнішні фактори (ринкова кон'юнктура, інфляція, зміна курсу валют) або внутрішні (структура витрат, обсяг виробництва, управлінські рішення). Це необхідно для об'єктивності для характеристики сильних та слабких сторін підприємства, а також зрозуміти, наскільки досягнутий рівень є стабільним, ефективним і безпечним у перспективі.

На останньому *п'ятому етапі* відбувається виявлення резервів та обґрунтування заходів щодо покращення фінансового стану підприємства. Метою даного етапу є розробка практичних рекомендацій для підвищення фінансової стійкості, платоспроможності, зниження витрат або залучення додаткових фінансових ресурсів. Це дасть можливість сформулювати комплекс управлінських заходів і стратегічних рішень, що дозволять підприємству підвищити свою конкурентоспроможність, знизити ризики і забезпечити довгострокову фінансову стабільність.

У процесі формування та оцінювання показників фінансового стану підприємства важливе значення має проведення як зовнішнього, так і внутрішнього фінансового аналізу його діяльності (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Порівняння зовнішнього та внутрішнього аналізу

Критерій	Зовнішній аналіз	Внутрішній аналіз
Цільова аудиторія	Сторонні зацікавлені особи	Керівництво та служби підприємства
Мета	Оцінка фінансової надійності підприємства	Виявлення шляхів оптимізації діяльності
Доступ до даних	Обмежений	Повний
Основні інструменти	Фінансові коефіцієнти, звітність	Деталізований аналіз витрат, бюджетування
Глибина аналізу	Поверхневий	Глибокий

Джерело: складено автором

Зовнішній фінансовий аналіз – це аналіз, що здійснюється незалежними суб'єктами, які не беруть участі безпосередньо в управлінні підприємством (інвестори, кредитори, податкові органи, аналітичні установи). Основна мета зовнішнього аналізу – оцінка фінансового стану, платоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства на основі відкритої звітності. Такий аналіз, як правило, є оглядовим і ґрунтується на стандартизованих підходах.

Внутрішній фінансовий аналіз здійснюється керівництвом або фінансовими підрозділами самого підприємства для оперативного управління ресурсами, виявлення внутрішніх резервів та оптимізації фінансової політики. Його характерною рисою є глибока деталізація, орієнтація на майбутні періоди та використання як фінансових, так і нефінансових показників для прийняття стратегічних та тактичних рішень.

Методологічні засади аналізу фінансових показників є фундаментальною основою для об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства. Вони охоплюють систему принципів, методів та підходів, які забезпечують комплексне дослідження ефективності, ліквідності, рентабельності та фінансової стійкості суб'єкта господарювання. Правильне визначення показників, їхня класифікація за групами та використання обґрунтованих методів аналізу дають змогу виявити реальний стан підприємства, своєчасно реагувати на негативні зміни та формувати дієві управлінські рішення для покращення його фінансової діяльності.

1.3. Фактори, що визначають на фінансове становище підприємства в умовах нестабільного середовища та військового конфлікту

У сучасних умовах ведення господарської діяльності в Україні підприємства функціонують в надзвичайно складному середовищі, яке характеризується економічною нестабільністю, політичною невизначеністю,

порушенням логістичних ланцюгів та загрозами безпеці внаслідок триваючого військового конфлікту. Особливо гостро ці виклики постають перед підприємствами критичної інфраструктури, зокрема у сфері енергетики, транспорту, зв'язку. У таких умовах фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від комплексу як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, здатних як посилювати, так і знижувати його стабільність (рис. 1.8).

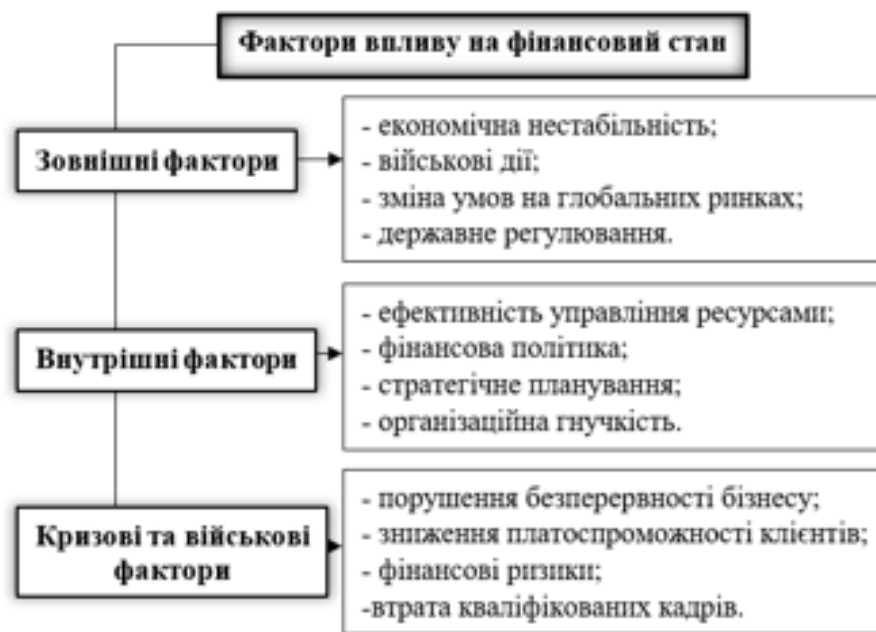

Рисунок 1.8 – Основні фактори впливу на

фінансовий стан підприємств критичної інфраструктури

Джерело: складено автором

Розглянемо більш детально, кожен із наведених, блоків факторів впливу на фінансовий стан підприємств критичної інфраструктури.

Так зовнішні фактори впливу включають в себе:

1) Економічну ситуацію в країні, а саме, інфляція, девальвація національної валюти, падіння ВВП, зниження купівельної спроможності населення, скорочення інвестиційної активності – усі ці макроекономічні чинники безпосередньо впливають на доходи, витрати і прибутковість підприємств.

2) Воєнні дії та фізичні ризики, адже руйнування інфраструктури, ризик втрати активів, знищення виробничих потужностей, загроза життю

працівників – фактори, які не лише ускладнюють оперативну діяльність, а й потребують додаткових витрат на забезпечення безпеки, релокацію, резервування ресурсів.

3) Зміна регуляторного поля, а саме, в умовах війни уряд часто вдається до податкових пільг, субсидій, мораторіїв або нових обмежень. Нестабільність у законодавчому середовищі, хоч і тимчасово спрямована на підтримку економіки, може ускладнювати довгострокове фінансове планування підприємств.

4) Трудові ресурси, а саме мобілізація, вимушене переміщення населення, еміграція кваліфікованих працівників значно зменшують кадровий потенціал підприємств, що ускладнює забезпечення безперебійної роботи.

5) Зовнішньоекономічні обмеження, мова іде про порушення міжнародних ланцюгів поставок, санкції, обмеження на імпорту або експорт продукції створюють дефіцит сировини, комплектуючих, збутових ринків, що негативно впливає на доходи та витрати підприємств.

Не менш важливими є внутрішні фактори впливу, які включають в себе наступні чинники:

1) Ефективність управління підприємством, а саме, рівень кваліфікації управлінського персоналу, якість прийняття фінансово-економічних рішень, гнучкість організаційної структури та здатність швидко адаптуватися до нових умов – ключові елементи фінансової стійкості в кризовий період.

2) Структура витрат і ресурсна база, оскільки підприємства з високою часткою постійних витрат або залежністю від імпортової сировини є більш уразливими до економічних потрясінь. Наявність фінансових резервів, доступ до кредитів, інвестицій – важливі чинники виживання в умовах нестабільності.

3) Технологічний рівень і диверсифікація. Мова іде про наявність сучасного обладнання, цифрових технологій, альтернативних джерел енергії, а також диверсифікація ринків і продукції дозволяють підприємствам

швидше адаптуватися до нових умов та мінімізувати ризики.

4) Система внутрішнього контролю та ризик-менеджмент, це ефективна система моніторингу, аналізу ризиків, управління грошовими потоками та дебіторською заборгованістю, яка сприяє забезпеченню платоспроможності підприємства навіть за умов турбулентного середовища.

Третій блок факторів, це кризові та військові фактори впливу на фінансове становище енергетичних підприємств, які є підприємствами критичної інфраструктури (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 – Кризові та військові фактори впливу на фінансове становище підприємства критичної інфраструктури

№	Фактор	Суть впливу
1	Загроза руйнування енергетичної інфраструктури	Обстріли та атаки на енергооб'єкти, електропідстанції, трансформаторні вузли. Потреба в терміновому ремонті веде до підвищених витрат і зниження прибутковості.
2	Високі витрати на забезпечення безперебійного енергопостачання	Закупівля генераторів, ПЕС, імпортного обладнання, будівництво захисних споруд. Дефіцит ресурсів спричиняє подорожчання та тиск на бюджет.
3	Зниження платоспроможності споживачів	Втрати доходів споживачів у зонах бойових дій призводять до затримок платежів і накопичення боргів, що погіршує грошові потоки.
4	Кадрові проблеми	Відтік кадрів через мобілізацію, евакуацію або ротацію. Підвищення навантаження на персонал і зростання потреби в матеріальному стимулюванні.
5	Збій в логістиці та поставках	Пошкодження доріг, затримки доставки палива, техніки, обладнання. Зрив термінів виконання робіт і підвищення витрат.
6	Нестабільність регуляторного середовища	Часті зміни тарифів, держрегулювання цін, тимчасові постанови без фінансового підкріплення створюють невизначеність.
7	Інфляційний тиск і знецінення гривні	Зростання цін на ресурси та оплату праці. Ускладнення планування витрат і зниження платоспроможності підприємства.
8	Психологічний тиск і зміни споживчої поведінки	Зменшення споживання електроенергії, перебудова режимів у зв'язку з відключеннями, складність прогнозування попиту.

Джерело: складено автором

Фінансове становище підприємств енергетики в умовах війни формується під сильним впливом зовнішніх дестабілізуючих чинників. Для збереження їх стабільності, потрібні системні рішення у сфері управління ризиками, підтримки від держави, модернізації інфраструктури та

ефективного антикризового фінансового менеджменту.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО СТАНУ

ПрАТ «КІРОВОГРАДОБЛЕНЕРГО»

2.1. Загальна характеристика діяльності досліджуваного підприємства

Користуючись загальнодоступною інформацією, яка відображена на сайті організації та в Статуті, узагальнимо дані, щодо загальної характеристики досліджуваного підприємства, яке належить до критичної інфраструктури.

Згідно Статуту, повною назвою та типом досліджуваного підприємства є: Приватне акціонерне товариство «Кіровоградобленерго» (Додаток А). Також Статутом визначається і його правова основа, тобто встановлені його юридичні, економічні та організаційні засади діяльності.

У відповідності до пунктів Статуту Товариства на рисунку 2.1 та 2.2 наведено цілі та види діяльності досліджуваної організації.

Цілі діяльності підприємства

1. Забезпечення надійного постачання електроенергії (гарантія задоволення потреб споживачів у безперебійній і якісній електроенергії).

2. Отримання прибутку (ведення господарської діяльності для отримання доходу та підвищення економічної стабільності підприємства).

3. Соціальна відповідальність (забезпечення умов праці, розвиток регіональної інфраструктури та збереження екологічного балансу).

**Рисунок 2.1 – Основні цілі діяльності ПрАТ
«Кіровоградобленерго»**

Джерело: складено автором за матеріалами додатку А

Види діяльності підприємства

основні

1. Розподіл і постачання електроенергії:

- транспортування та реалізація електроенергії споживачам;
- забезпечення функціонування електромереж та їх обслуговування.

2. Технічне обслуговування електромереж:

- ремонт, модернізація та будівництво нових електромереж;
- монтаж обладнання для забезпечення стабільного енергопостачання.

3. Будівельно-монтажні роботи:

- розробка та впровадження нових інженерних рішень у сфері енергетики;
- здійснення будівництва електричних об'єктів.

4. Енергоефективність та енергозбереження:

- впровадження сучасних технологій для зменшення втрат електроенергії;
- консультації з питань енергоефективності для клієнтів.

5. Надання послуг споживачам:

- технічне консультування щодо підключення та обслуговування електромереж;
- проведення перевірки та діагностики електроустаткування.

додаткові

6. Інженерно-технічні послуги (проектування, монтаж і ремонт електрообладнання).

7. Виконання робіт із землеустрою (розробка технічної документації для земельних ділянок, пов'язаних з енергетичними об'єктами).

8. Альтернативні джерела енергії (впровадження та експлуатація установок для виробництва електроенергії з відновлюваних джерел).

Рисунок 2.2 – Основні та додаткові види діяльності
ПрАТ «Кіровоградобленерго»

Джерело: складено автором за матеріалами додатку А

Як підприємство критичної інфраструктури, ПрАТ «Кіровоградобленерго» відіграє ключову роль у забезпеченні енергетичної безпеки регіону, зокрема шляхом оперативного реагування на надзвичайні ситуації та підтримки безперервного електропостачання в умовах кризи.

Відтак, діяльність компанії охоплює комплекс важливих завдань, серед яких – задоволення енергетичних потреб споживачів, оновлення та розвиток енергетичної інфраструктури, а також сприяння збереженню економічної стійкості регіону.

Організаційна структура ПрАТ «Кіровоградобленерго» побудована

відповідно до чинного законодавства України та положень власного Статуту. Вона включає ключові складові, серед яких – управлінські органи, контрольні структури, функціональні відділи та інше (рис. 2.3).

Рисунок 2.3 – Загальна організаційна структура

ПрАТ «Кіровоградобленерго»

Джерело: складено автором за матеріалами додатку А

Загальні збори акціонерів ПрАТ «Кіровоградобленерго» – це вищий орган управління підприємства, до компетенції якого належить ухвалення стратегічно важливих рішень щодо його діяльності. Саме загальні збори визначають основні напрями розвитку товариства, затверджують річні результати роботи, розподіляють прибуток, приймають рішення щодо зміни статуту, реорганізації або ліквідації підприємства, а також обирають наглядову раду та ревізійну комісію.

Наглядова рада ПрАТ «Кіровоградобленерго» є ключовим органом корпоративного управління, що здійснює стратегічний контроль за діяльністю товариства та забезпечує дотримання інтересів акціонерів. Її основні функції включають:

- визначення пріоритетних напрямів розвитку компанії;
- контроль за діяльністю виконавчих органів;
- затвердження внутрішніх політик та регламентів;
- прийняття рішень щодо значущих фінансових операцій.

Усі члени ради мають вищу освіту та значний професійний досвід у сфері енергетики та корпоративного управління. Вони були обрані загальними зборами акціонерів відповідно до Статуту товариства. Наглядова рада діє на підставі чинного законодавства України та внутрішніх нормативних документів компанії, забезпечуючи ефективне управління та контроль за діяльністю ПрАТ «Кіровоградобленерго».

Виконавчий орган ПрАТ «Кіровоградобленерго» – це структурне утворення, яке безпосередньо здійснює управління поточною діяльністю підприємства, забезпечує виконання рішень, прийнятих загальними зборами акціонерів і наглядовою радою, та несе відповідальність за результати господарської діяльності.

У ПрАТ «Кіровоградобленерго» виконавчим органом є Правління, яке очолює Голова правління. До складу правління входять керівники основних підрозділів, які відповідають за різні напрями діяльності товариства – фінанси, виробництво, юридичну підтримку, інвестиції тощо.

Основні функції виконавчого органу:

- організація ефективної роботи підприємства;
- реалізація стратегічних і поточних планів розвитку;
- управління фінансово-господарською діяльністю;
- забезпечення виконання договорів і зобов'язань;
- підготовка звітності для акціонерів та наглядової ради.

Таким чином, виконавчий орган є ключовим елементом в системі корпоративного управління, який забезпечує стабільне функціонування та розвиток ПрАТ «Кіровоградобленерго» в умовах як звичайного, так і кризового режиму.

Контрольно-ревізійна комісія (або аудиторська служба) ПрАТ

«Кіровоградобленерго» є внутрішнім контрольним органом, основним завданням якого є забезпечення достовірності фінансової звітності підприємства, дотримання законодавства, внутрішніх нормативів та підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

Основні функції комісії (служби):

- здійснення внутрішнього фінансового контролю;
- перевірка правильності ведення бухгалтерського обліку;
- контроль за цільовим використанням фінансових ресурсів;
- виявлення фінансових ризиків та порушень у фінансово-господарській діяльності;
- надання рекомендацій щодо усунення виявлених недоліків.

Щодо повноважень, то контрольно-ревізійна комісія діє на підставі статуту підприємства та положення, затвердженого загальними зборами акціонерів. Вона є незалежною у своїй діяльності від виконавчих органів, підзвітна лише загальним зборам акціонерів.

У воєнний час роль контрольних органів, зокрема аудиторських служб, значно зростає, оскільки забезпечення прозорості витрат, ефективності управління ресурсами та запобігання фінансовим зловживанням є критично важливими для збереження фінансової стійкості стратегічно важливого підприємства – такого як ПрАТ *«Кіровоградобленерго»*.

Функціональні та виробничі підрозділи ПрАТ «Кіровоградобленерго» формують організаційну основу підприємства і забезпечують виконання його основних операційних, управлінських і технічних завдань. Їхня структура побудована відповідно до специфіки діяльності компанії як суб'єкта енергетичної галузі та об'єкта критичної інфраструктури.

Виробничі підрозділи безпосередньо відповідають за технічне обслуговування, експлуатацію та модернізацію електричних мереж та обладнання:

- райони електромереж (РЕМ) – територіально розподілені структурні одиниці, що забезпечують розподіл електроенергії споживачам у конкретних

районах області;

- служба підстанцій – обслуговує трансформаторні підстанції, проводить ремонт і профілактику високовольтного обладнання;
- диспетчерська служба – координує роботу мереж у режимі реального часу, здійснює управління навантаженнями;
- служба метрології та обліку електроенергії – займається контролем за точністю обліку електроенергії, установкою та перевіркою лічильників;
- аварійно-відновлювальні бригади – оперативно реагують на аварії, проводять термінові відновлювальні роботи.

Функціональні підрозділи здійснюють управлінську, фінансову, адміністративну, юридичну та іншу підтримку:

- фінансово-економічний відділ – відповідає за бюджетування, фінансовий аналіз, планування витрат і доходів;
- бухгалтерія – веде облік господарських операцій, складає фінансову звітність;
- юридичний відділ – забезпечує правову підтримку діяльності компанії, супровід договорів і судових процесів;
- відділ кадрів – займається кадровим діловодством, підбором та управлінням персоналом;
- інвестиційний відділ – реалізує програми оновлення та модернізації інфраструктури;
- відділ інформаційних технологій – забезпечує цифрову інфраструктуру, підтримку ІТ-систем та кібербезпеку.

Скоординована робота функціональних та виробничих підрозділів дозволяє ПрАТ «Кіровоградобленерго» ефективно виконувати завдання з енергопостачання, оперативно реагувати на кризові виклики, впроваджувати інноваційні рішення та підтримувати високий рівень надійності електромереж, особливо у складних воєнних умовах.

Фінансова діяльність ПрАТ «Кіровоградобленерго» регламентується положеннями його Статуту, який є основним внутрішнім нормативним

документом підприємства. У Статуті визначено принципи, цілі, джерела формування фінансових ресурсів, а також напрями їх використання в межах чинного законодавства України.

Зокрема, Статут регламентує:

- основи фінансового управління, включаючи принципи планування, обліку й контролю за фінансовими потоками;

- формування капіталу підприємства, яке може здійснюватися за рахунок статутного, резервного, додаткового капіталу, а також прибутку від господарської діяльності;

- джерела фінансування, серед яких можуть бути власні кошти, залучені та позикові ресурси, у тому числі кредити банків, інвестиції, державна підтримка;

- порядок розподілу прибутку, де передбачається формування резервного фонду, виплата дивідендів акціонерам, фінансування інвестиційних проектів та покриття витрат на розвиток підприємства;

- контроль за фінансовою діяльністю, який реалізується через внутрішні аудиторські служби та зовнішній аудит у відповідності до вимог корпоративного управління;

- фінансову звітність, порядок її складання, затвердження та подання до відповідних контролюючих органів.

Таким чином, Статут ПрАТ «Кіровоградобленерго» встановлює нормативні засади функціонування фінансової системи підприємства, забезпечуючи прозорість, законність та ефективність управління фінансовими ресурсами, що особливо важливо в умовах нестабільного економічного середовища та воєнного стану.

2.2. Вивчення стану активів підприємства та походження їх фінансування

Аналіз активів підприємства є важливим етапом оцінки його фінансового стану, оскільки дозволяє виявити структуру, динаміку,

ефективність використання майна, а також джерела фінансування цих ресурсів. У випадку ПрАТ «Кіровоградобленерго» — підприємства критичної інфраструктури, стан активів має стратегічне значення для забезпечення надійного функціонування енергетичної системи регіону.

Розглянемо структуру активів та проведемо оцінку їх динаміки за останні три роки (рис. 2.1).

Таблиця 2.1 – Аналіз активів ПрАТ "Кіровоградобленерго" за 2022-2024 роки

Показник	Код рядка ₴1	2022	2023	2024	Відхилення 2024-2022
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	1000	9 227,00	9 727,00	8 678,00	-549,00
первісна вартість	1001	20 648,00	24 739,00	27 947,00	7 299,00
накопичена амортизація	1002	11 421,00	15 012,00	19 269,00	7 848,00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	45 141,00	76 462,00	30 629,00	-14 512,00
Основні засоби	1010	2 739 913,00	2 606 817,00	2 514 076,00	-225 837,00
первісна вартість	1011	3 871 912,00	4 046 952,00	4 205 023,00	333 111,00
знос	1012	1 131 999,00	1 440 135,00	1 690 947,00	558 948,00
Усього за розділом I	1095	2 794 281,00	2 693 006,00	2 553 383,00	-240 898,00
II. Оборотні активи					
Запаси	1100	31 067,00	56 001,00	52 212,00	21 145,00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	21 739,00	40 824,00	115 684,00	93 945,00
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
за виданими авансами	1130	13 550,00	10 116,00	4 980,00	-8 570,00
з бюджетом	1135	5,00	15 144,00	15 135,00	15 130,00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	15 139,00	15 135,00	15 135,00
Гроші та їх еквіваленти	1165	46 398,00	30 290,00	23 825,00	-22 573,00
Інші оборотні активи	1190	5 015,00	17 542,00	59 532,00	54 517,00
Усього за розділом II	1195	117 774,00	169 917,00	271 368,00	153 594,00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0	0,00
Баланс	1300	2 912 055,00	2 862 923,00	2 824 751,00	-87 304,00

Джерело: складено автором за матеріалами додатків Б; В; Г

Упродовж 2022–2024 років ПрАТ «Кіровоградобленерго» демонструє зниження загального обсягу активів: з 2 912 055 тис. грн у 2022 році до 2 824 751 тис. грн у 2024 році, що свідчить про зменшення активної бази на 87 304 тис. грн або на 3%. Розглянемо окремі розділи активів з урахуванням структурних змін.

У розрізі *необоротних активів* спостерігається їхнє поступове скорочення: з 2 794 281 тис. грн у 2022 році до 2 553 383 тис. грн у 2024 році

(від'ємна динаміка на 240 898 тис. грн або -8,6%).

Зокрема, нематеріальні активи скоротилися з 9 227 тис. грн до 8 678 тис. грн у 2024 році (від'ємна динаміка – 549 тис. грн) супроводжується зростанням первісної вартості на 7 299 тис. грн і накопиченої амортизації на 7 848 тис. грн. Це свідчить про моральне або фізичне старіння активів, що не компенсується належним оновленням.

Незавершені капітальні інвестиції у 2023 році різко збільшуються (до 76 462 тис. грн), однак у 2024 спостерігається зменшення до 30 629 тис. грн (від'ємне відхилення на 14 512 тис. грн порівняно з 2022 роком), що, ймовірно, пояснюється завершенням ряду інвестиційних проєктів або призупиненням будівництва через воєнний стан.

Незважаючи на зростання первісної вартості основних засобів (на 333 111 тис. грн), загальна їх залишкова вартість знижується на 225 837 тис. грн. Це є наслідком суттєвого зростання зносу (на 558 948 тис. грн), що свідчить про старіння матеріально-технічної бази підприємства і обмеженість оновлення фондів.

Оборотні активи за аналізований період демонструють позитивну динаміку – зростання на 153 594 тис. грн або 130%, що свідчить про зростання ліквідності та розширення оборотного капіталу.

Збільшення запасів з 31 067 тис. грн до 52 212 тис. грн (+21 145 тис. грн) може вказувати на підвищену готовність до аварійних ситуацій та потребу у формуванні стратегічних резервів у період війни.

Різке зростання дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги – з 21 739 тис. грн у 2022 до 115 684 тис. грн у 2024 (+93 945 тис. грн) – є негативною тенденцією, що вказує на погіршення платоспроможності споживачів та ризик зростання неповернення коштів.

Зменшення грошових коштів та їх еквівалентів на 22 573 тис. грн за три роки свідчить про зниження ліквідних резервів, що може ускладнити здатність підприємства оперативно реагувати на непередбачувані обставини.

Суттєве зростання інших оборотних активів (з 5 015 тис. грн до 59 532

тис. грн) свідчить про розширення спектру короткострокових інвестицій або внутрішньої трансформації активів.

Аналіз активів ПрАТ «Кіровоградобленерго» у 2022–2024 роках засвідчує загальну тенденцію до скорочення необоротних активів і одночасне нарощування оборотного капіталу. Незважаючи на певне оновлення матеріально-технічної бази, значне зростання зносу основних засобів та амортизації нематеріальних активів вказує на потребу в інтенсифікації інвестиційних процесів. Поглиблення дебіторської заборгованості та зниження грошових коштів потребує посилення контролю за розрахунками та управлінням фінансовими ризиками. У цілому, фінансова політика підприємства має бути орієнтована на забезпечення стабільності та адаптації до умов високої турбулентності зовнішнього середовища.

Оцінка майнового стану підприємства проводиться за наступними показниками які наведені на рисунку 2.4.

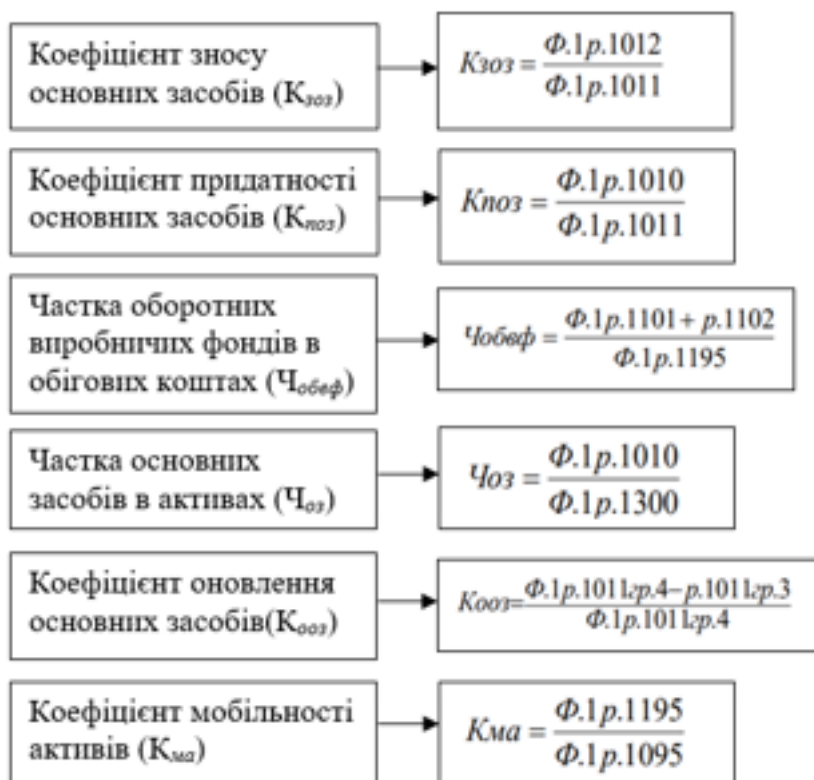

Рисунок 2.4 – Ключові показники оцінки майнового стану досліджуваного підприємства

Джерело: складено автором згідно загальноприйнятих норм

Результати розрахунків коефіцієнтів представлено у вигляді таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Результати розрахунку показників майнового стану ПрАТ «Кіровоградобленерго»

№ з/п	Назва показника	2022	2023	2024
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	0,940	0,910	0,890
2	Коефіцієнт придатності основних засобів	0,292	0,355	0,402
3	Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,707	0,644	0,597
4	Частка основних засобів в активах	0,263	0,329	0,192
5	Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,090	0,043	0,037
6	Коефіцієнт мобільності активів	0,042	0,063	0,106

Джерело: розраховано автором за матеріалами таблиці 2.1

Упродовж 2022–2024 років майновий стан ПрАТ «Кіровоградобленерго» за ключовими фінансовими коефіцієнтами зазнав помітних змін, що свідчить про певні структурні трансформації в управлінні активами підприємства. Розглянемо динаміку окремих показників та зробимо відповідні висновки.

Спостерігається позитивна динаміка — зменшення коефіцієнта зносу з 0,940 до 0,890, що свідчить про часткове оновлення основних засобів або ж інтенсивне списання зношених елементів. Незважаючи на позитивну тенденцію, загальне значення залишається досить високим, що вказує на потребу в продовженні технічного переоснащення.

Коефіцієнт придатності основних засобів є оберненим до коефіцієнта зносу, демонструє зростання, підтверджуючи покращення технічного стану основних засобів. Таке зростання (на 11 пунктів за два роки) вказує на поступове збільшення частки придатних до експлуатації активів.

Наявна негативна тенденція, а саме, зменшення частки оборотних виробничих фондів в загальному обсязі обігових коштів. Це може свідчити про переорієнтацію підприємства на інші складові оборотного капіталу або нестачу запасів, що в умовах війни може створювати ризики для безперебійного енергопостачання.

Частка основних засобів в активах після зростання у 2023 році до 0,329,

у 2024 році показник значно знизився до 0,192. Це може бути наслідком активного зростання оборотних активів або списання частини основних засобів, що суттєво зменшило їх питому вагу в загальній структурі активів.

Коефіцієнт оновлення основних засобів демонструє стійке зниження, що свідчить про зменшення інвестиційної активності щодо оновлення основних засобів. У контексті воєнного часу це може пояснюватися фінансовими обмеженнями та фокусом підприємства на підтриманні чинної інфраструктури.

Поступове зростання мобільності активів свідчить про підвищення гнучкості підприємства у використанні ресурсів. Це може бути наслідком перерозподілу ресурсів на користь оборотних активів, що забезпечують оперативну діяльність у нестабільних умовах.

Динаміка розрахованих показників представлена на рисунку 2.5.

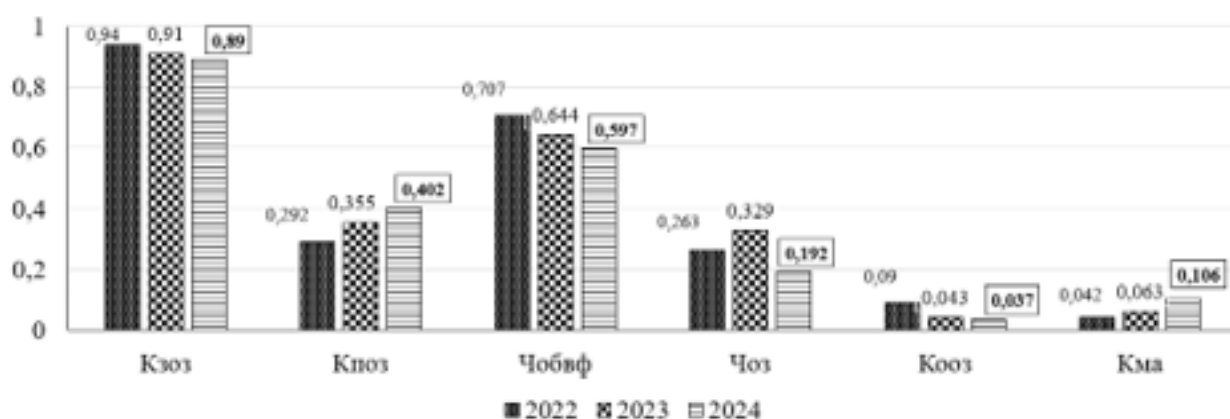

Рисунок 2.5 – Динаміка показників майнового стану

ПрАТ «Кіровоградобленерго» за період з 2022 по 2024 роки

Джерело: побудовано автором за матеріалами таблиці 2.2

Аналіз динаміки показників майнового стану ПрАТ «Кіровоградобленерго» свідчить про складну адаптацію підприємства до зовнішніх викликів. З одного боку, покращується технічний стан основних засобів, зростає мобільність активів, що сприяє підвищенню ефективності управління майном. З іншого боку, зменшення інвестицій в оновлення активів і скорочення частки виробничих фондів в оборотних коштах вказує на наявність фінансових обмежень, спричинених кризовими умовами. Для

забезпечення стійкого розвитку в майбутньому важливо активізувати інвестиції в основний капітал, зберігаючи водночас гнучкість та адаптивність у структурі активів.

Далі проведемо дослідження що стосуються фінансових джерел формування майна досліджуваного підприємства, а саме, його пасивної частини балансу (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз пасивної частини балансу ПрАТ "Кіровоградобленерго" за 2022-2024 роки

Показник	Код рядка ФІ	2022	2023	2024	Відхилення 2024-2023
I. Власний капітал					
Зареєстрований капітал	1400	29 844,00	29 844,00	29 844,00	0,00
Капітал у дооцінках	1405	1 098 277,00	959 620,00	857 728,00	-240 549,00
Додатковий капітал	1410	102 060,00	102 060,00	102 060,00	0,00
Резервний капітал	1415	4 481,00	4 481,00	4 481,00	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 000 094,00	1 169 617,00	1 014 222,00	14 128,00
Усього за розділом I	1495	2 234 756,00	2 265 622,00	2 008 335,00	-226 421,00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	200 109,00	184 009,00	177 404,00	-22 705,00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 787,00	1 938,00	942,00	-1 845,00
Усього за розділом II	1595	202 896,00	185 947,00	178 346,00	-24 550,00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	1600	5 000,00	1,00	5 000,00	0,00
Поточна кредиторська заборгованість за:					
довгостроковими зобов'язаннями	1610	1 469,00	1 469,00	1 469,00	0
товари, роботи, послуги	1615	17 614,00	88 511,00	337 342,00	319 728,00
розрахунками з бюджетом	1620	36 698,00	21 954,00	23 587,00	-13 111,00
у тому числі з податку на прибуток	1621	11 302,00	0	0	-11 302,00
розрахунками зі страхування	1625	5 883,00	4 354,00	4 919,00	-964,00
розрахунками з оплати праці	1630	21 165,00	16 561,00	19 847,00	-1 318,00
Поточні забезпечення	1660	75 136,00	102 768,00	108 876,00	33 740,00
Інші поточні зобов'язання	1690	93 954,00	46 982,00	68 165,00	-25 789,00
Усього за розділом III	1695	474 403,00	411 354,00	638 070,00	163 667,00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0	0
Баланс	1900	2 912 055,00	2 862 923,00	2 824 751,00	-87 304,00

Джерело: складено автором за матеріалами додатків Б; В; Г

Дослідження пасивів ПрАТ «Кіровоградобленерго» за період 2022–2024 рр. дозволяє оцінити динаміку змін у джерелах фінансування активів, фінансовій стійкості та платоспроможності підприємства.

Сума власного капіталу зменшилась з 2 265 622 тис. грн у 2023 р. до 2 008 335 тис. грн у 2024 р., що свідчить про скорочення фінансової автономії підприємства на 226 421 тис. грн.

Капітал у дооцінках суттєво знизився на 240 549 тис. грн, що може бути пов'язано з переоцінкою або списанням вартості основних засобів внаслідок фізичного зносу або руйнування.

Незважаючи на зниження загального капіталу, нерозподілений прибуток зберіг відносну стабільність, демонструючи навіть зростання у 2023 р. (до 1 169 617 тис. грн), з подальшим зниженням до 1 014 222 тис. грн у 2024 р.

Отже, зменшення власного капіталу негативно впливає на фінансову стійкість підприємства та свідчить про зниження ресурсної бази, яка формується за рахунок власних джерел.

За аналізований період відбулося стійке скорочення довгострокових зобов'язань – на 24 550 тис. грн, що свідчить про зниження залучення фінансових ресурсів на тривалий термін або дострокове погашення зобов'язань.

Основне зменшення припадає на відстрочені податкові зобов'язання (на 22 705 тис. грн), що може бути пов'язано зі змінами у податковому регулюванні або фінансовою оптимізацією.

Отже, підприємство скоротило свою залежність від довгострокових джерел фінансування, що з одного боку зменшує боргове навантаження, а з іншого – може впливати на інвестиційну активність у майбутньому.

Найбільш динамічні зміни відбулися в розділі «Поточні зобов'язання і забезпечення». Загальна сума поточних зобов'язань зросла на 163 667 тис. грн у 2024 році порівняно з 2023 роком, що свідчить про суттєве посилення короткострокових боргових зобов'язань.

Особливо різко зросла кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – з 88 511 тис. грн до 337 342 тис. грн (+319 728 тис. грн), що може бути наслідком затримки розрахунків або збільшення обсягів закупівель і

постачань.

Поточні забезпечення також зросли на 33 740 тис. грн, що свідчить про формування резервів на покриття ймовірних витрат, характерних для діяльності в умовах війни.

Інші поточні зобов'язання зменшились на 25 789 тис. грн, можливо, внаслідок реструктуризації зобов'язань або виконання раніше взятих зобов'язань.

Отже, зростання поточних зобов'язань може свідчити про фінансові труднощі з ліквідністю або використання короткострокових зобов'язань як інструменту оперативного фінансування. Це вимагає посиленої уваги до управління оборотним капіталом.

Загальна сума балансу демонструє тенденцію до скорочення: з 2 912 055 тис. грн у 2022 році до 2 824 751 тис. грн у 2024 році (зменшення на 87 304 тис. грн).

Це підтверджує загальну тенденцію до зменшення обсягу ресурсів підприємства, що може бути пов'язано як із зниженням вартості активів, так і з фінансовими втратами внаслідок зовнішніх ризиків, зокрема – воєнного конфлікту.

Фінансова структура ПрАТ «Кіровоградобленерго» зазнала значних змін протягом 2022–2024 років. Зменшення власного капіталу на фоні зростання поточних зобов'язань свідчить про певне послаблення фінансової стійкості підприємства. Зростання короткострокової кредиторської заборгованості та забезпечень, імовірно, пов'язане з адаптацією до кризових умов, зокрема до викликів, спричинених воєнним станом. У таких умовах підприємству варто приділити особливу увагу ефективному управлінню ліквідністю, борговими навантаженнями та пошуку довгострокових джерел стабільного фінансування.

Згідно загальноприйнятих норм, проведемо оцінку пасивної частини балансу за наступними показниками, які наведено на рисунку 2.6. А результати розрахунків коефіцієнтів занесемо в таблицю 2.4.

Аналіз відносних показників ліквідності дозволяє оцінити здатність підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати свої короткострокові зобов'язання. Нижче подано інтерпретацію динаміки ключових показників ліквідності ПрАТ «Кіровоградобленерго» за останні три роки.

Рисунок 2.6 – Відносні показники ліквідності підприємства

Джерело: складено автором згідно загальноприйнятих норм

Таблиця 2.4 - Розрахунок відносних показників ліквідності на досліджуваному підприємстві ПрАТ «Кіровоградобленерго»

№ з/п	Назва показника	2022	2023	2024
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,097803	0,073635	0,037339
2	Коефіцієнт проміжної ліквідності	1,76	3,68	7,34
3	Коефіцієнт поточної ліквідності	0,248257	0,413068	0,425295
4	Показник покриття	0,248257	0,413068	0,425295
5	Показник співвідношення поточної дебіторської та кредиторської заборгованості	0,467613	0,52024	0,356637

Джерело: розраховано автором за матеріалами таблиці 2.3

Коефіцієнт абсолютної ліквідності демонструє частку зобов'язань, які підприємство може погасити негайно за рахунок наявних грошових коштів. Його стійке зниження з 0,098 у 2022 р. до 0,037 у 2024 р. свідчить про

погіршення миттєвої платоспроможності. Поточний рівень значно нижчий за норматив (0,2–0,25), що є негативним сигналом для кредиторів.

Натомість коефіцієнт проміжної ліквідності демонструє різке зростання: у 2024 р. він перевищив 7. Це вказує на високу здатність покривати поточні зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних активів (крім запасів). Однак такий стрибок може бути пов'язаний із накопиченням дебіторської заборгованості, а не з реальними грошовими потоками.

Коефіцієнт поточної ліквідності та показник покриття, ці показники практично ідентичні, тому розглядаються разом. Їхнє зростання вказує на певне покращення здатності покривати короткострокові зобов'язання за рахунок усього оборотного капіталу. Водночас значення залишаються нижчими за нормативне (1,0–2,0), що свідчить про недостатній рівень загальної ліквідності та високий фінансовий ризик у короткостроковій перспективі.

Співвідношення поточної дебіторської та кредиторської заборгованості відображає, наскільки дебіторська заборгованість здатна покрити кредиторську. У 2023 р. спостерігалось зростання до 0,52, однак у 2024 р. показник знизився до 0,36, що вказує на зростання кредиторської заборгованості або зниження дебіторської. Така тенденція свідчить про підвищення ризику неплатоспроможності та залежності від зовнішнього фінансування (рис. 2.7).

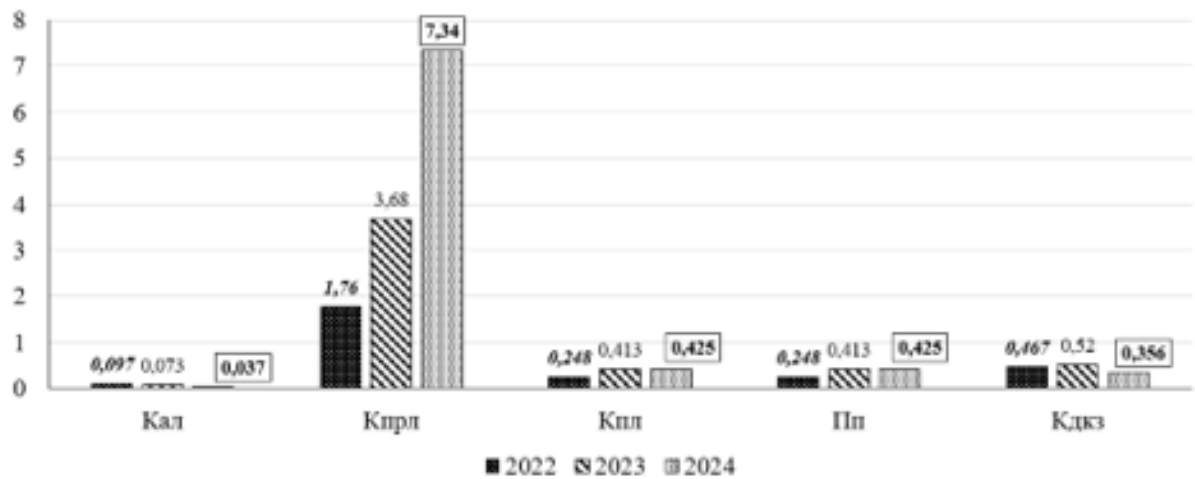

Рисунок 2.7 – Динаміка відносних показників ліквідності

ПрАТ «Кіровоградобленерго» за період з 2022 по 2024 роки

Джерело: побудовано автором за матеріалами таблиці 2.2

Аналіз показників ліквідності ПрАТ «Кіровоградобленерго» виявив протилежні тенденції: попри значне зростання коефіцієнта швидкої ліквідності, рівень миттєвої та загальної платоспроможності є незадовільним. Зменшення коефіцієнта абсолютної ліквідності та показника співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості свідчать про наявні проблеми з оперативним покриттям боргів. Це означає, що підприємство може мати фінансові труднощі у короткостроковому періоді, незважаючи на високий формальний рівень ліквідності за рахунок дебіторки.

Рекомендовано активізувати роботу зі стягнення дебіторської заборгованості, оптимізувати обсяг короткострокових зобов'язань, а також забезпечити стабільний грошовий потік для зміцнення фінансової стійкості.

2.3. Аналіз фінансового стану ПрАТ «Кіровоградобленерго»

Оцінка фінансового стану енергетичного підприємства – це комплексний аналіз його фінансово-економічної діяльності з метою визначення рівня фінансової стабільності, ліквідності, платоспроможності, ефективності використання ресурсів, прибутковості та ризиків. Для енергетичного сектору, який має стратегічне значення, така оцінка є

особливо важливою, адже впливає на безперебійне постачання енергоресурсів, інвестиційну привабливість і стійкість у кризових умовах.

Основними цілями оцінки фінансового стану енергетичного підприємства є:

- визначення платоспроможності та ліквідності підприємства – оцінювання здатності своєчасно погашати поточні зобов'язання;
- аналіз фінансової стійкості – встановлення рівня залежності від зовнішнього фінансування;
- оцінка ефективності використання активів – виявлення результативності управління ресурсами;
- визначення прибутковості та рентабельності – аналіз здатності підприємства генерувати прибуток;
- виявлення фінансових ризиків – вивчення загроз, пов'язаних з кризовими або нестабільними ситуаціями;
- забезпечення інформацією для прийняття управлінських рішень – стратегічне та оперативне планування;
- формування обґрунтованих рекомендацій щодо фінансового оздоровлення або модернізації підприємства.

Головними етапами оцінки фінансового стану є:

1 етап. Підготовчий етап. Збір та систематизація фінансової звітності (баланс, звіт про фінансові результати, грошові потоки тощо). Вибір періоду аналізу та порівняльних показників.

2 етап. Аналіз структури активів і пасивів. Оцінка майнового стану підприємства. Визначення динаміки капіталу, частки власних та залучених ресурсів.

3 етап. Оцінка ліквідності та платоспроможності. Розрахунок показників абсолютної, поточної та швидкої ліквідності. Аналіз короткострокових зобов'язань і грошових ресурсів.

4 етап. Аналіз фінансової стійкості. Розрахунок коефіцієнтів автономії, маневреності капіталу, забезпечення власними засобами.

5 етап. Оцінка рентабельності та прибутковості. Визначення рентабельності активів, власного капіталу, продажів тощо.

6 етап. Аналіз ділової активності та ефективності використання ресурсів. Оборотність дебіторської/кредиторської заборгованості, запасів, основних засобів.

7 етап. Аналіз фінансових ризиків. Виявлення факторів, що впливають на стабільність діяльності (зовнішні й внутрішні).

8 етап. Формування висновків та рекомендацій. Інтерпретація отриманих результатів. Надання пропозицій щодо покращення фінансового стану або усунення виявлених проблем.

Оцінка фінансового стану енергетичного підприємства – це не лише аналіз звітності, а й інструмент стратегічного управління, що дозволяє вчасно виявляти загрози, підвищувати ефективність, обґрунтовувати інвестиційні рішення та зміцнювати енергетичну безпеку регіону.

На досліджуваному підприємстві здійснено оцінювання змін у структурі доходів та витрат на основі даних форми звітності №2 «Звіт про фінансові результати» ПрАТ «Кіровоградобленерго» за 2022–2024 роки (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Оцінка динаміки структурних змін доходів і витрат ПрАТ «Кіровоградобленерго» за період з 2022 по 2024 роки

Показник	Код рядка Ф2	2022	2023	2024	Відхилення 2024-2022
1	2	3	4	5	6
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ					
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 101 557,00	1 998 186,00	2 165 986,00	64 429,00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1 752 694,00	1 998 186,00	2 165 986,00	413 292,00
Валовий: прибуток (збиток)	2090/ (2095)	348 863,00	124 017,00	(-114590,0)	-463 453,00
Інші операційні доходи	2120	40 110,00	0	0	-40 110,00
Адміністративні витрати	2130	94 679,00	83 932,00	93 192,00	-1 487,00
Інші операційні витрати	2180	0	890,00	55 854,00	55 854,00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток/збиток	2190/ (2195)	294 294,00	39 195,00	(-263 636,0)	-557 930,00
Інші доходи	2240	0	6 096,00	2 770,00	2 770,00
Фінансові витрати	2250	14 135,00	4 306,00	4 168,00	-9 967,00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток/збиток	2290/ (2295)	274 455,00	40 985,00	-265 034,00	-539 489,00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-49 034,00	-10 119,00	6 807,00	55 841,00
Чистий фінансовий результат: прибуток/ збиток	2350/ (2355)	225 421,00	30 866,00	(-258 227,0)	-483 648,00
II. СУКУПНИЙ ДОХІД					
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	225 421,00	30 866,00	-258 227,0	-483 648,00

Джерело: складено автором за матеріалами додатків Д; Е; Ж

Згідно з даними фінансової звітності, у ПрАТ «Кіровоградобленерго» спостерігається суттєве погіршення фінансових результатів упродовж аналізованого періоду.

Так, в частині доходів та витрат ми бачимо, що чистий дохід від реалізації продукції у 2024 році зріс порівняно з 2022 роком на 64 429 тис. грн (з 2 101 557 тис. грн до 2 165 986 тис. грн), що свідчить про незначне збільшення обсягів реалізації або підвищення тарифів. Проте цей приріст є маргінальним і не компенсує зростання витрат.

Собівартість реалізованої продукції зросла на 413 292 тис. грн або майже 23,6%, що перевищує темпи зростання доходу. Така динаміка свідчить про істотне підвищення витрат на виробництво і реалізацію, ймовірно, через інфляцію, зростання цін на матеріали, ремонтні роботи та нестабільність

енергетичного ринку.

Що стосується прибутковості, то валовий прибуток у 2022 році становив 348 863 тис. грн, але вже у 2024 році компанія зазнала валового збитку в розмірі 114 590 тис. грн, що є серйозним негативним сигналом. Загальне зниження на 463 453 тис. грн свідчить про критичне зниження рентабельності основної діяльності.

Фінансовий результат від операційної діяльності продемонстрував зниження з 294 294 тис. грн у 2022 році до збитку в 263 636 тис. грн у 2024 році, що вказує на нездатність підприємства генерувати прибуток навіть до врахування податкових та фінансових витрат.

Чистий фінансовий результат також суттєво погіршився – з прибутку 225 421 тис. грн у 2022 році підприємство вийшло на збиток у 258 227 тис. грн у 2024 році. Це відображає кризовий стан фінансової стійкості підприємства.

По інших показниках ми бачимо, що інші операційні доходи були відсутні у 2023–2024 роках, що може свідчити про скорочення альтернативних джерел доходу. Інші операційні витрати суттєво зросли у 2024 році до 55 854 тис. грн, що додатково тисне на фінансові результати. Фінансові витрати зменшилися, що може бути позитивним моментом, однак це не змогло вплинути на загальну негативну динаміку прибутковості. Витрати з податку на прибуток перетворилися на дохід у 2022–2023 роках, а у 2024 – знову стали витратами, що може бути пов'язано зі зміною облікової політики або переходом до збиткової діяльності.

ПрАТ «Кіровоградобленерго» демонструє тенденцію до значного погіршення фінансових результатів, що проявляється у зниженні прибутковості, зростанні собівартості продукції та формуванні збитків. Основною проблемою є дисбаланс між доходами та витратами, а також зниження ефективності операційної діяльності.

Рекомендуємо:

- провести глибокий аналіз витратної частини, зокрема собівартості, з

метою виявлення резервів для оптимізації та зниження витрат;

- посилити контроль за ефективністю використання ресурсів, запровадити антикризові заходи з енергозбереження та ремонту;

- диверсифікувати джерела доходу, розширивши послуги або запровадивши нові комерційні напрямки;

- покращити структуру операційних витрат за рахунок оптимізації адміністративних витрат і мінімізації непродуктивних витрат;

- розглянути можливість залучення зовнішнього фінансування на модернізацію інфраструктури та підвищення енергоефективності, водночас оцінюючи фінансову доцільність таких проектів.

Загалом, підприємство потребує структурної перебудови фінансової політики та підвищення операційної ефективності, щоб стабілізувати фінансовий стан у майбутньому.

Далі проаналізуємо, як змінювалася структура окремих елементів операційних витрат у динаміці протягом 2022–2024 років (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Оцінка динаміки структурних змін елементів операційних витрат на ПрАТ «Кіровоградобленерго» за період з 2022 по 2024 роки

Показник	Код рядка	2022	2023	2024	Відхилення 2024-2022
1	2	3	4	5	6
Матеріальні затрати	2500	611 847,00	771 129,00	1 115 050,00	503 203,00
Витрати на оплату праці	2505	558 282,00	482 499,00	530 879,00	-27 403,00
Відрахування на соціальні заходи	2510	119 953,00	103 992,00	113 413,00	-6 540,00
Амортизація	2515	319 994,00	316 671,00	262 251,00	-57 743,00
Інші операційні витрати	2520	228 224,00	262 679,00	337 734,00	109 510,00
Разом	2550	1 838 300,00	1 936 970,00	2 359 327,00	521 027,00

Джерело: складено автором за матеріалами додатків Д, Е, Ж

Упродовж 2022–2024 років на ПрАТ «Кіровоградобленерго» спостерігається зростання загального обсягу операційних витрат на 521 027 тис. грн, що становить приріст на 28,3%. Найбільш суттєве зростання відбулося за статтею «Матеріальні затрати», які збільшилися на 503 203 тис. грн (більше ніж на 82%), що свідчить про зростання вартості ресурсного забезпечення виробничої діяльності або про збільшення обсягів операцій.

Водночас спостерігається незначне скорочення витрат на оплату праці (на 27 403 тис. грн) та відрахувань на соціальні заходи (на 6 540 тис. грн), що може свідчити про оптимізацію кадрових витрат або зміну чисельності персоналу. Амортизаційні відрахування також зменшилися на 57 743 тис. грн, що може бути наслідком зниження обсягів нових капітальних інвестицій або зменшення амортизаційної бази.

Інші операційні витрати зросли на 109 510 тис. грн, що може вказувати на підвищення непрямих витрат або зростання адміністративно-господарських витрат. Загалом, структура витрат демонструє підвищене навантаження на ресурсну базу підприємства, що потребує подальшої оптимізації витратної політики.

На рисунку 2.8 представлено методику розрахунку показників рентабельності.

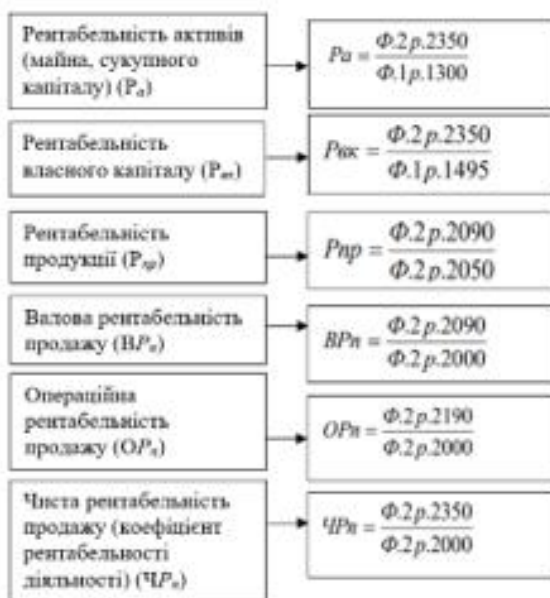

Рисунок 2.8 – Показники рентабельності підприємства

Джерело: складено автором згідно загальноприйнятих норм

В таблиці 2.7 наводимо результати розрахунків показників рентабельності досліджуваного підприємства.

Таблиця 2.7 - Розрахунок показників рентабельності на досліджуваному підприємстві ПрАТ «Кіровоградобленерго»

№ з/п	Назва показника	2022	2023	2024
1	Рентабельність активів (майна, сукупного капіталу)	0,07741	0,010781	-0,09142
2	Рентабельність власного капіталу	0,100871	0,013624	-0,12858
3	Рентабельність продукції	0,199044	0,062065	-0,0529
4	Валова рентабельність продажу	0,166002	0,062065	-0,0529
5	Операційна рентабельність продажу	0,140036	0,019615	-0,12172
6	Чиста рентабельність продажу (коефіцієнт рентабельності діяльності)	0,107264	0,015447	-0,11922

Джерело: розраховано автором за матеріалами таблиці 2.6

У 2022–2024 роках показники рентабельності ПрАТ «Кіровоградобленерго» демонструють чітко виражену негативну динаміку. Рентабельність активів знизилась із 7,74% у 2022 році до -9,14% у 2024 році, що свідчить про втрату здатності підприємства генерувати прибуток на вкладені в активи ресурси.

Рентабельність власного капіталу у 2024 році досягла від’ємного значення (-12,86%), що вказує на неефективне використання власного капіталу акціонерів. Подібна тенденція простежується і за іншими показниками: рентабельність продукції з позитивного значення 19,90% у 2022 році впала до -5,29% у 2024 році, що свідчить про збитковість реалізованої продукції.

Валова, операційна та чиста рентабельність продажів також продемонстрували негативні значення в останньому періоді, що вказує на системне зниження прибутковості діяльності підприємства. Така ситуація потребує термінового перегляду цінової політики, структури витрат і підвищення ефективності операційної діяльності. Більш наглядно перелічену тенденцію з показниками рентабельності видно на рисунку 2.9.

Фінансовий стан ПрАТ «Кіровоградобленерго» за 2022–2024 роки характеризується поступовим погіршенням. Спостерігається зниження обсягів валового, операційного та чистого прибутку, що призвело до від’ємних значень рентабельності у 2024 році.

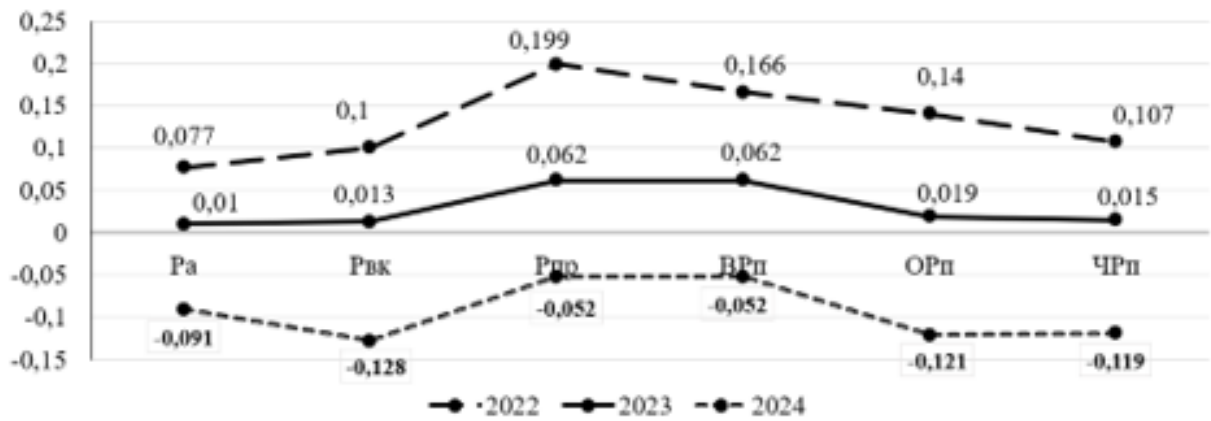

Рисунок 2.9 – Динаміка показників рентабельності

ПРАТ «Кіровоградобленерго» за період з 2021 по 2023 роки

Джерело: побудовано автором за матеріалами таблиці 2.7

Зменшення власного капіталу та зростання поточних зобов'язань свідчать про послаблення фінансової стійкості. Незважаючи на зростання обсягу оборотних активів, показники ліквідності залишаються низькими, що створює ризики для своєчасного покриття зобов'язань. Підприємству необхідно вжити заходів щодо оптимізації витрат, підвищення ефективності використання ресурсів і стабілізації прибутковості.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ
ДОСЛІДЖУВАНОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Стратегії покращення організації фінансових процесів на підприємстві

Організація фінансових процесів є ключовим аспектом управління підприємством, особливо у сферах, де важливу роль відіграє сталість фінансових потоків, як у випадку з енергетикою. У сучасних умовах зростає потреба в стратегічному підході до формування, розподілу та використання фінансових ресурсів. Для енергетичних компаній, таких як ПрАТ «Кіровоградобленерго», актуальним є підвищення ефективності управління фінансами, з урахуванням специфіки галузі, тарифної політики та державного регулювання.

Фінансові процеси охоплюють сукупність дій, пов'язаних із формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів підприємства. Ефективна організація фінансових процесів забезпечується активностями, які відображені на рисунку 3.1.

Рисунок 3.1 – Структурні компоненти організації фінансових процесів підприємства

Джерело: побудовано автором

Основними принципами побудови ефективної фінансової системи є: прозорість, гнучкість, своєчасність прийняття рішень, інтеграція з виробничими та маркетинговими процесами.

Як ми бачимо з попереднього розділу роботи, аналіз фінансових показників підприємства за 2022–2024 роки свідчить про ряд негативних тенденцій, а саме:

- спостерігається суттєве зниження рентабельності діяльності, зокрема рентабельність активів у 2024 році набула від’ємного значення (–9,14%), рентабельність власного капіталу – (–12,86%);

- показник абсолютної ліквідності знизився до критичного рівня (0,037 у 2024 році);

- спостерігається зростання матеріальних витрат у структурі операційних витрат, що свідчить про необхідність оптимізації закупівель;

- незважаючи на зростання чистого доходу у 2024 році, валовий прибуток перетворився на збиток.

Ці дані вказують на дестабілізацію фінансових процесів, що зумовлює необхідність впровадження нових стратегічних підходів до управління.

На основі виявлених проблем доцільним є впровадження наступних стратегій які представлені на рисунку 3.2.

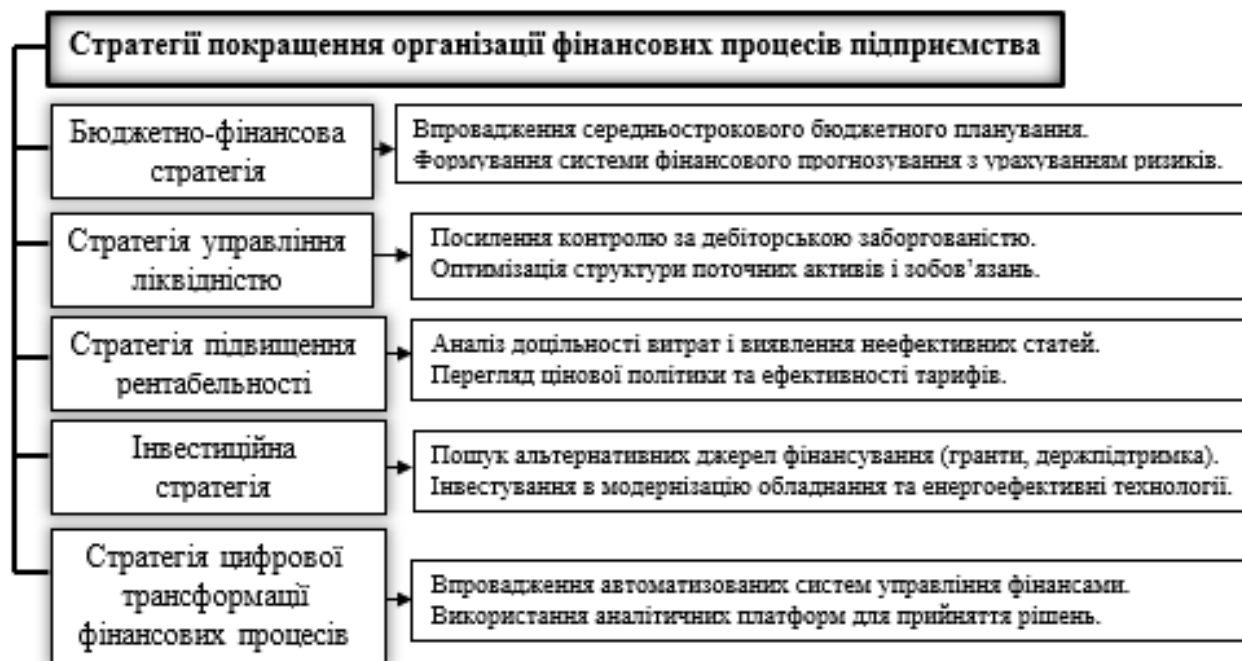

Рисунок 3.2 - Стратегічні напрями покращення організації фінансових процесів на підприємстві

Джерело: побудовано автором

У воєнний період ефективна *бюджетно-фінансова стратегія* на підприємстві критичної інфраструктури, такому як ПрАТ «Кіровоградобленерго», стає ключовим фактором виживання та стійкості. Впровадження середньострокового бюджетного планування та системи фінансового прогнозування з урахуванням ризиків дозволить адаптувати діяльність до змін середовища, забезпечити прозорість витрат та підвищити здатність до відновлення у разі надзвичайних ситуацій.

Середньострокове бюджетне планування передбачає формування фінансових планів на період 3–5 років з урахуванням прогнозованих доходів, витрат, інвестиційних потреб та очікувань щодо зовнішнього середовища. Такий підхід дає змогу підвищити стабільність фінансового управління та забезпечити збалансованість бюджету навіть у нестабільних умовах.

Особливістю впровадження на ПрАТ «Кіровоградобленерго» є:

- формування базового сценарію бюджету на 3 роки, з урахуванням зміни тарифів, державного регулювання в енергетиці та інфляції;
- пріоритизація витрат: виділення критичних напрямків фінансування, зокрема захист енергетичної інфраструктури, ремонтні роботи, забезпечення безперебійного енергопостачання;
- залучення антикризових резервів у фінансову модель – формування фонду невідкладних витрат на випадок пошкодження об'єктів або перебоїв у поставках;
- інтеграція бюджетних показників з оперативною діяльністю – зокрема, поєднання стратегічного плану з графіками відновлення енергоінфраструктури після обстрілів або аварій.

Фінансове прогнозування в умовах війни потребує адаптивності та високого рівня сценарного аналізу. Необхідно враховувати зовнішні загрози, макроекономічну нестабільність, зміну ринку праці та ресурсів, а також ризики втрат активів чи обмеження доступу до них.

Можливості застосування на ПрАТ «Кіровоградобленерго» є наступними:

- розробка сценарних моделей (оптимістичний, базовий, песимістичний), які враховують бойові дії, пошкодження мереж, втрати потужностей або примусові зупинки;

- запровадження ризик-орієнтованого підходу до планування: розрахунок ймовірних втрат унаслідок руйнування об'єктів, кібератак, збоїв у постачанні палива або обладнання;

- створення електронної системи моніторингу фінансових показників у реальному часі (на основі даних обліку, контролю витрат, дебіторської/кредиторської заборгованості);

- моделювання впливу зовнішніх факторів: зміна курсу валют, ціни на електроенергію, обмеження експорту/імпорту обладнання та логістичні ризики;

- співпраця з органами державного управління для отримання актуальних даних про державну підтримку, пільги чи компенсації втрат у сфері енергетики.

Рекомендації щодо впровадження:

1) автоматизація бюджетного процесу із застосуванням спеціалізованого ПЗ (наприклад, BAS ERP, SAP, Qlik Sense для енергетики);

2) формування робочої групи з антикризового планування, до якої увійдуть представники фінансового, виробничого, юридичного відділів;

3) навчання персоналу принципам ризик-менеджменту та управління бюджетним циклом у нестабільних умовах;

3) інтеграція з державною політикою: адаптація планування до умов «Програми енергетичної стійкості України» та стратегій з відновлення критичної інфраструктури.

Стратегія управління ліквідністю на ПрАТ «Кіровоградобленерго» має враховувати не лише економічну доцільність, а й особливі умови функціонування у статусі підприємства критичної інфраструктури в умовах війни. Забезпечення платоспроможності, ефективний обіг активів, контроль дебіторської заборгованості та гнучке управління зобов'язаннями – це основа

стабільної роботи енергетичного підприємства та безпеки регіону.

Контроль за дебіторською заборгованістю дозволяє уникнути дефіциту грошових коштів і забезпечити стабільність грошових потоків. Для підприємства енергетичної сфери це особливо критично, адже фінансові надходження напряму впливають на здатність підтримувати безперебійне енергопостачання.

Реалізація на ПрАТ «Кіровоградобленерго» полягає в:

- регулярному моніторингу стану дебіторки: створення дашбордів у режимі реального часу для відстеження заборгованості за категоріями споживачів (населення, підприємства, бюджетні установи);
- аналізі платіжної дисципліни за районами та категоріями споживачів з метою виявлення системних порушень;
- впровадженні електронної системи нагадувань про прострочення платежів, з автоматизованими повідомленнями та штрафними санкціями;
- співпраці з органами місцевої влади для активізації роботи з боржниками – особливо в громадах, які постраждали від атаки ракет та безпілотників;
- створення резерву сумнівних боргів на основі ризикової оцінки платоспроможності клієнтів;
- перехід частини абонентів на передплату або скорочення термінів післяплати.

В умовах війни необхідно розробити антикризову політику стягнення дебіторської заборгованості – з гуманітарними винятками для споживачів які проживають у зоні постійних атак ракетами та дронами, але з посиленням контролем в інших громадах.

Раціональне співвідношення оборотних активів та короткострокових зобов'язань дозволяє підвищити ліквідність і забезпечити підприємству гнучкість у фінансовому управлінні. Особливо важливо це під час нестабільності постачань та коливань витрат.

Реалізацію на ПрАТ «Кіровоградобленерго» вбачаємо в наступному:

- скорочення запасів до оптимального рівня, з урахуванням логістичних ризиків – критично важливо мати необхідні запаси (кабелі, трансформатори, ПММ), але уникати «заморожених» обігових коштів;

- управління кредиторською заборгованістю: узгодження нових умов розрахунків із постачальниками, зокрема пролонгація строків оплати на договірній основі;

- узгодження графіків платежів з реальними грошовими потоками, щоб уникати касових розривів і штрафних санкцій;

- переорієнтація частини короткострокових зобов'язань у довгострокові (за згодою кредиторів), щоб знизити навантаження на ліквідність;

- введення щотижневої звітності про рух грошових коштів, включаючи проєкції на місяць та квартал;

- резервування грошових коштів на термінових рахунках для оплати невідкладних витрат (ремонт, аварійне обладнання, військові ризики).

Рекомендації щодо впровадження даних активностей:

1) автоматизувати облік дебіторської та кредиторської заборгованості з можливістю прогнозу ліквідності (з використанням ERP-системи);

2) створити фінансову службу швидкого реагування – відповідальний підрозділ із моніторингу ліквідності, антикризового управління грошовими потоками та комунікації з ключовими контрагентами;

3) запровадити стрес-тестування ліквідності з урахуванням воєнних загроз (пошкодження інфраструктури, відключення від мереж, блокування логістики);

4) залучити фінансову допомогу або кредити під державні гарантії для підтримання критично важливих поточних витрат.

Для ПрАТ «Кіровоградобленерго» як підприємства критичної інфраструктури, *стратегія підвищення рентабельності* - це не лише фінансове питання, а й інструмент забезпечення стабільності енергопостачання в регіоні. В умовах воєнного часу важливо комбінувати економічну доцільність, соціальну відповідальність і гнучкість у прийнятті

рішень (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Стратегії підвищення рентабельності на ПрАТ «Кіровоградобленерго»

№	Стратегічний напрям	Мета	Основні заходи	Урахування воєнного стану
1	Оптимізація витратної частини	Зменшення собівартості без шкоди для якості та надійності	- Енергетичний і ресурсний аудит - Енергоощадне обладнання - Автоматизація процесів і оптимізація чисельності - Зменшення втрат електроенергії через модернізацію мереж	Зростання цін, руйнування інфраструктури – потреба у чіткому контролі кожної витрати
2	Підвищення доходної частини	Збільшення обсягів реалізації та покращення структури доходів	- Розширення платних послуг для бізнесу - Впровадження цифрових сервісів - Зменшення втрат від крадіжок електроенергії - Отримання субсидій та компенсацій від держави	Зниження платоспроможності населення, високі ризики втрат споживачів – потреба антикризового підходу до доходів
3	Підвищення операційної ефективності	Мінімізація втрат на всіх етапах діяльності	- Автоматизація обліку та документообігу - Впровадження системи KPI - Аналіз логістики та оптимізація виїздів бригад	Нестача ресурсів, паливні обмеження – оптимізація логістики й електронне управління процесами стають критично важливими
4	Інвестиції у стабільність і розвиток	Довгострокова стійкість та зниження залежності від зовнішніх ризиків	- Міжнародні інвестиції (USAID, ЄБРР тощо) - Створення автономних джерел живлення - Формування резервів для швидкого відновлення інфраструктури	Руйнування об'єктів критичної інфраструктури, нестабільність фінансування – важливість автономності та зовнішньої підтримки

Джерело: побудовано автором

Інвестиційна стратегія ПрАТ «Кіровоградобленерго» має бути адаптована до умов високої турбулентності та ризиків. Основний акцент – на енергетичну автономність, цифровізацію, швидке реагування на загрози та зміцнення стійкості підприємства як елементу критичної інфраструктури (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Ключові напрями інвестиційної діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго» в умовах війни

№	Напрямок інвестиційної діяльності	Ціль	Основні заходи	Особливості в умовах війни
1	Модернізація та відновлення електромереж і обладнання	Зниження втрат електроенергії, покращення стабільності системи	- Заміна зношених ліній на ізолювані кабелі - Модернізація підстанцій - Впровадження smart-grid - Відновлення пошкоджених об'єктів	Потреба в оперативних інвестиціях через обстріли, аварії та руйнування
2	Диверсифікація джерел живлення	Підвищення енергетичної незалежності і стійкості до загроз	- Сонячні панелі на об'єктах критичної інфраструктури - Резервне живлення - Батареї великої ємності - Мікрогрід-системи	Забезпечення автономності під час атак на централізовану інфраструктуру
3	Цифровізація та автоматизація процесів	Підвищення ефективності управління і реагування	- Впровадження SCADA, GIS - Системи АСКОВЕ - Онлайн-моніторинг - Клієнтські онлайн-платформи	Дистанційне управління дозволяє знизити ризики для персоналу та забезпечити безперервність управління
4	Інвестиції у кадровий потенціал	Стабільність персоналу та збереження критичних знань	- Підвищення кваліфікації (особливо з кібербезпеки) - Умови безпеки на робочому місці - Резервні засоби зв'язку	Плинність кадрів, мобілізація, психологічне навантаження потребують додаткових ресурсів
5	Залучення зовнішнього фінансування	Реалізація інвестпланів без критичного навантаження на бюджет	- Співпраця з донорами (USAID, ЄБРР, ЄІВ) - Державні програми - Публічно-приватне партнерство - Робота з грантами	Можливість скористатися міжнародною підтримкою для модернізації енергетичної системи під час кризи

Джерело: побудовано автором

- Серед рекомендацій до впровадження, виокремлюємо наступні, а саме:
- створити антикризовий інвестиційний план, орієнтований на короткострокові та середньострокові потреби;
 - пріоритезувати об'єкти, які забезпечують безперервність

енергопостачання медичних установ, об'єктів цивільного захисту та водоканалів;

- інтенсифікувати роботу з донорами, створивши окремий інвестиційний офіс при підприємстві;

- інтегрувати КРІ інвестиційної ефективності у систему стратегічного планування підприємства.

У сучасних умовах війни цифровізація фінансових процесів є не просто трендом, а стратегічною необхідністю для підприємств критичної інфраструктури, таких як ПрАТ «Кіровоградобленерго». Забезпечення стабільності, оперативності та захищеності фінансових функцій дозволяє не лише підтримувати поточну діяльність, а й ефективно адаптуватися до кризових змін зовнішнього середовища. У таблиці 3.3 наведено ключові напрями цифрової трансформації фінансових процесів на підприємстві з урахуванням реалій воєнного стану.

Таблиця 3.3 – Основні напрями цифрової трансформації фінансових процесів на ПрАТ «Кіровоградобленерго»

Напря́м	Ціль	Основні заходи	Особливості в умовах війни
1	2	3	4
Автоматизація обліку та звітності	Мінімізація ручної праці та помилок, швидкий доступ до даних	- Впровадження ERP-систем - Електронна звітність (ДПС, казначейство) - Хмарні сервіси для обліку	- Резервне копіювання в хмарі або дата-центрах - Захист при евакуації/обстрілах
Електронний документообіг	Прискорення обробки фінансової інформації, відмова від паперових носіїв	- Системи М.Е.Дос, Vchasno тощо - Впровадження КЕП - Централізований цифровий архів	- Доступ до документів у мобільних/резервних офісах - Робота без фізичної присутності
Цифрова аналітика і прогнозування	Підвищення якості управлінських рішень	- Power BI/Tableau - Сценарне планування з урахуванням ризиків - Бюджетний моніторинг в реальному часі	- Моделювання витрат на місяць/квартал - Оцінка руйнівних подій

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4
Електронні сервіси для клієнтів	Оптимізація платежів, покращення дисципліни	- Онлайн-оплата, мобільні сервіси - Розстрочка, сповіщення - Цифрові договори	- Безпечна взаємодія без офісу - Покриття потреб в умовах переміщення населення
Кібербезпека фінансових систем	Захист даних і систем, безперервність фінансових функцій	- IT-аудит, пентести - Захист від DDoS, шкідливих ПЗ - VPN, офлайн-резерви	- Високий ризик атак на критичну інфраструктуру - Підготовка до інформаційного саботажу

Джерело: побудовано автором

Цифрова трансформація фінансів є ключовою умовою збереження керованості та безперервності фінансових процесів на підприємстві критичної інфраструктури в умовах війни. Автоматизація та дистанційний доступ до фінансової інформації забезпечують оперативність реагування у кризових ситуаціях. Системи цифрової аналітики дають змогу прогнозувати та адаптувати витрати, враховуючи короткострокову турбулентність. Електронна взаємодія з клієнтами сприяє стабілізації грошових потоків, що критично важливо при падінні платоспроможності населення. Кібербезпека стає невід'ємною частиною цифрової трансформації, адже атаки на інфраструктуру стрімко зростають.

В цілому рекомендуємо для ПрАТ «Кіровоградобленерго»:

- оптимізувати витрати, переглянувши пріоритетність операційних напрямів, з метою скорочення неефективних витрат;
- посилити внутрішній фінансовий контроль та автоматизувати облік дебіторської та кредиторської заборгованостей;
- удосконалити систему планування та звітності, запровадивши єдину інформаційну фінансову базу для підрозділів;
- підвищити кваліфікацію фінансового персоналу шляхом регулярного навчання сучасним підходам до фінансового менеджменту;
- розробити програму стабілізації фінансового стану, що включає антикризові заходи, моніторинг та стратегічне планування.

Фінансова стабільність ПрАТ «Кіровоградобленерго» залежить від ефективності організації фінансових процесів, що вимагає застосування комплексного стратегічного підходу. Проведений аналіз підтверджує необхідність системної модернізації фінансового управління та впровадження стратегій, орієнтованих на зниження ризиків, підвищення рентабельності та фінансової гнучкості. Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме покращенню фінансової дисципліни та сталому розвитку підприємства.

3.2. Оцінка ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства

У сучасних умовах нестабільної економіки, посиленої війною та руйнуванням критичної інфраструктури, питання фінансової стійкості підприємств набуває особливої актуальності. Для підприємств енергетичного сектору, таких як ПрАТ «Кіровоградобленерго», оцінка ймовірності банкрутства є не лише елементом фінансового аналізу, а й стратегічним інструментом управління ризиками та забезпечення енергетичної безпеки регіону.

Підприємство належить до об'єктів критичної інфраструктури, тому його стабільна робота напряму впливає на функціонування медичних установ, органів державної влади, військових частин і побутових споживачів. Визначення ймовірності банкрутства дозволяє завчасно ідентифікувати фінансові загрози та сформулювати превентивні заходи.

Для оцінки ймовірності банкрутства застосовуються різні мультифакторні моделі, серед яких найбільш поширеними є:

- модель Альтмана (Z-score) – дозволяє визначити фінансову стійкість підприємства на основі п'яти коефіцієнтів;
- модель Спрінгейта (S-score) – адаптована для підприємств, що не мають публічної звітності, включає чотири фінансові показники.

Нами в дослідженні будуть використовуватись перші дві моделі.

Також, для аналізу було використано фінансову звітність підприємства за 2024 рік.

1. Модель Альтмана (Z-score):

$$Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,420X_4 + 0,998X_5$$

$$X_1 = (\text{Оборотні активи} - \text{Поточні зобов'язання}) / \text{Активи} = -0,13$$

$$X_2 = \text{Нерозподілений прибуток} / \text{Активи} = 0,36$$

$$X_3 = \text{ЕВІТ} / \text{Активи} = -0,09$$

$$X_4 = \text{Власний капітал} / \text{Зобов'язання} = 2,46$$

$$X_5 = \text{Виручка} / \text{Активи} = 0,77$$

Розрахункове значення:

$Z = 1,72$ – сигнал про перебування підприємства в «сірій зоні» ризику банкрутства. Це свідчить про необхідність термінового зміцнення фінансової структури.

2. Модель Спрінгейта (S-score): $S = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4$

$$X_1 = (\text{Оборотні активи} - \text{Поточні зобов'язання}) / \text{Активи} = -0,13$$

$$X_2 = \text{ЕВІТ} / \text{Активи} = -0,09$$

$$X_3 = \text{Чистий прибуток} / \text{Власний капітал} = -0,13$$

$$X_4 = \text{Виручка} / \text{Активи} = 0,77$$

Розрахункове значення:

$S = -0,20$ – висока ймовірність банкрутства, підприємство не проходить порогове значення 0,862.

Проведена оцінка показала, що ПрАТ «Кіровоградобленерго» перебуває в зоні *фінансової нестійкості*, що підтверджено як моделлю Альтмана ($Z = 1,72$), так і моделлю Спрінгейта ($S = -0,20$). Основними причинами зростання ризику банкрутства є:

- низька ліквідність: поточні зобов'язання перевищують оборотні активи;

- збиткова операційна діяльність у 2024 році та високий рівень дебіторської заборгованості.

Разом з тим, підприємство має достатньо високий власний капітал і сталу виручку, що створює основу для реалізації антикризових стратегій.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження теми Випускної кваліфікаційної роботи на прикладі ПрАТ «Кіровоградобленерго» було проведено комплексне теоретико-практичне дослідження, яке дозволило сформулювати ключові висновки.

За результатами першого розділу роботи з'ясовано, що фінансовий стан підприємства є ключовою характеристикою його економічної стійкості, конкурентоспроможності та платоспроможності. Аналіз фінансового стану виконує як контрольну, так і управлінську функції, дозволяючи приймати стратегічно важливі рішення на основі оцінки реального становища. Визначено основні методологічні підходи до оцінювання фінансових показників, які включають горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний, трендовий, порівняльний і факторний аналіз. Особливу увагу приділено ролі внутрішнього та зовнішнього аналізу як інструментів фінансового контролю. Доведено, що на фінансовий стан підприємств в умовах воєнного стану впливають низка зовнішніх і внутрішніх факторів: руйнування інфраструктури, логістичні збої, відтік кадрів, зростання витрат, падіння платоспроможності споживачів, зміни регуляторного середовища. Усе це обумовлює потребу у формуванні адаптивних фінансових стратегій.

За результатами другого розділу надано загальну характеристику ПрАТ «Кіровоградобленерго» як підприємства критичної інфраструктури, що виконує стратегічно важливу функцію з постачання електроенергії в умовах надзвичайного стану. Проведено оцінку структури активів та джерел їх фінансування. Встановлено зменшення частки необоротних активів та поступове зростання оборотних, що свідчить про адаптацію до оперативного реагування. При цьому фінансування здебільшого здійснюється за рахунок власного капіталу, хоча й із загрозливими ознаками його зменшення. У ході

фінансового аналізу виявлено негативні тенденції: падіння рентабельності, збитковість діяльності у 2024 році, дефіцит ліквідності, погіршення структури обігових коштів.

За результатами проведених досліджень третього розділу запропоновано стратегії покращення організації фінансових процесів, зокрема в частині цифрової трансформації, підвищення ліквідності, рентабельності та залучення інвестицій. Усі вони мають адаптивний характер до умов війни та дозволяють підвищити гнучкість фінансового управління.

Сформульовано практичні рекомендації для покращення фінансового стану ПрАТ «Кіровоградобленерго», які передбачають:

- оптимізацію витратної структури та посилення контролю за собівартістю;
- модернізацію облікових і аналітичних систем;
- диверсифікацію джерел доходів та зміцнення енергетичної автономності;
- активну взаємодію з донорами і державними інституціями для залучення зовнішнього фінансування;
- створення резервного антикризового фонду.

Проведено оцінку ймовірності банкрутства підприємства за допомогою двох мультифакторних моделей:

За моделлю Альтмана отримано значення $Z = 1,72$, що розміщує підприємство в "сірій зоні" — існує потенційний ризик банкрутства за відсутності стабілізаційних заходів.

За моделлю Спрінгейта значення $S = -0,20$, що є нижчим за пороговий рівень $0,862$, що вказує на високу ймовірність фінансової нестабільності.

Основними причинами таких результатів стали: збиткова діяльність, перевищення короткострокових зобов'язань над оборотними активами та зменшення прибутковості.